

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา

การเขียนหนังสือราชการมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับข้าราชการในการติดต่อสื่อสารถึงบุคคลหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอกซึ่งในปัจจุบันข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ มักจะประสบปัญหาในการเขียนหนังสือราชการ หนังสือโต้ตอบของหน่วยงาน มีความสับสนไม่เข้าใจการใช้ภาษาในเนื้อเรื่อง เขียนวกวน ไม่ชัดเจน เยิ่นเย้อ จับความได้ยาก ผู้อ่านไม่เข้าใจการใช้คำขึ้นต้น คำลงท้าย การเว้นวรรคตอน รูปแบบการเขียนและรูปแบบการพิมพ์หนังสือยังไม่ถูกต้องเท่าที่ควร

กลุ่มงานพัฒนาองค์กรและระบบงาน ในฐานะที่มีหน้าที่จัดการฝึกอบรม จึงได้จัดทำโครงการฝึกอบรมหลักสูตร การเขียนหนังสือราชการขึ้น เพื่อพัฒนาข้าราชการและเจ้าหน้าที่ให้ได้รับความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ พัฒนาทักษะในการเขียนหนังสือและช่วยให้การสื่อความหมายให้เข้าใจตรงกัน สามารถเสนอหนังสือได้รวดเร็วขึ้น ช่วยให้การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน ระหว่างหน่วยงานและบุคคลได้ตรงตามจุดประสงค์ อีกทั้งยังบ่งบอกถึงประสิทธิภาพการทำงานเป็นภาพลักษณ์ที่ดีของหน่วยงานหรือองค์กร

ในปี 2547 ปลัดกระทรวงแรงงาน ได้อนุมัติโครงการฝึกอบรมหลักสูตรการเขียนหนังสือราชการ รวม 2 รุ่น รวม 80 คน โดยรุ่นที่ 1 ระหว่างวันที่ 15 – 17 มีนาคม 2547 ณ ห้องประชุม ศ.นิคม จันทรวินัย ชั้น 5 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และรุ่นที่ 2 ระหว่างวันที่ 29 – 31 มีนาคม 2547 ณ โรงแรมอิสติน ประตูน้ำ กรุงเทพฯ โดยกำหนดให้ผู้เข้ารับการอบรมเป็นข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน ซึ่งในการจัดดำเนินการฝึกอบรมในครั้งนี้ได้มีการฝึกอบรมให้ความรู้ในหัวข้อเรื่อง การเขียนหนังสือราชการ หนังสือโต้ตอบ รายงานการประชุม การใช้ภาษาในการเขียน การใช้คำและประโยค โดยวิทยากรจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชและทีมงาน

เนื่องจากการดำเนินการฝึกอบรมหลักสูตร การเขียนหนังสือราชการ ไม่มีการจัดฝึกอบรมมานานแล้ว ผู้จัดทำคู่มือในฐานะผู้ดำเนินการฝึกอบรมเห็นว่าการจัดทำคู่มือการดำเนินการจัดฝึกอบรมหลักสูตรการเขียนหนังสือราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน จะช่วยให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการจัดการฝึกอบรมในหลักสูตรดังกล่าว ที่ยังไม่มีประสบการณ์ในการจัดฝึกอบรมมาก่อน สามารถดำเนินการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรการเขียนหนังสือราชการ ได้ถูกขั้นตอน และเกิดประสิทธิภาพต่อหน่วยงานและองค์กรต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของการจัดทำคู่มือการดำเนินการจัดฝึกอบรมหลักสูตรการเขียนหนังสือราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน มีดังนี้

1. ช่วยให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรการเขียนหนังสือราชการ สามารถนำความรู้ ความเข้าใจ หลักการต่าง ๆ ที่ได้รับจากคู่มือเล่มนี้ไปใช้ดำเนินการจัดฝึกอบรมให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้อย่างถูกต้อง และเกิดประสิทธิภาพ
2. ช่วยให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการจัดฝึกอบรมหลักสูตรการเขียนหนังสือราชการ ได้ทราบรายละเอียดของหัวข้อวิชา ขั้นตอนการดำเนินงานการจัดฝึกอบรมที่มีอยู่ในคู่มือไปใช้ในการดำเนินการจัดฝึกอบรม
3. ช่วยให้ผู้ที่ดำเนินการจัดฝึกอบรมหลักสูตรการเขียนหนังสือราชการ ได้ทราบถึงปัญหาและความจำเป็น ความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข สำหรับการจัดฝึกอบรมในครั้งต่อไป

1.3 ขอบเขตของกลุ่ม

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้ในการดำเนินการจัดฝึกอบรมหลักสูตรการเขียนหนังสือราชการ
2. วิธีการ ขั้นตอนการดำเนินการจัดฝึกอบรมหลักสูตรการเขียนหนังสือราชการ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ช่วง คือ
  - ระยะก่อนการดำเนินการฝึกอบรม
  - ระยะระหว่างการดำเนินการฝึกอบรม
  - ระยะหลังการดำเนินการฝึกอบรม
3. สรุปผลการวิเคราะห์การประเมินผล การดำเนินการจัดฝึกอบรมหลักสูตรการเขียนหนังสือราชการ

1.4 ประโยชน์ของกลุ่ม

1. ทำให้ทราบถึงขั้นตอนและวิธีการดำเนินการจัดฝึกอบรมหลักสูตรการเขียนหนังสือราชการเพื่อการปฏิบัติงานในการดำเนินการจัดฝึกอบรมได้ถูกต้อง
2. สามารถนำความรู้ที่ได้จากคู่มือเล่มนี้ไปเป็นแนวทางในการดำเนินการจัดฝึกอบรมในหลักสูตรอื่น ๆ ได้
3. ผู้ที่ไม่มีประสบการณ์ในการดำเนินการจัดฝึกอบรม ได้รับความรู้ ความเข้าใจถึงขั้นตอนและวิธีการดำเนินการจัดฝึกอบรมหลักสูตรการเขียนหนังสือราชการ ตั้งแต่การเตรียมการจัดฝึกอบรมจนถึงสิ้นสุดการจัดดำเนินการฝึกอบรมโครงการ

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานในองค์กรหรือหน่วยงาน คน เป็นปัจจัยสำคัญมากที่สุดเมื่อเทียบกับเงิน วัสดุ อุปกรณ์ และการจัดการ เพราะคนสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในองค์กร หรือหน่วยงาน สามารถที่จะทำให้องค์กรหรือหน่วยงานนั้น มีความเจริญก้าวหน้าหรือล้ำถึง จะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวก็ได้ ไม่ว่าจะในองค์กรหรือหน่วยงาน จะจัดวางระบบงาน กำหนด วัตถุประสงค์และเป้าหมายไว้ดีเพียงใดก็ตาม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านภาวะเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีใหม่ ๆ รวมทั้งด้านนโยบายต่าง ๆ ถ้าหากบุคลากรในองค์กรหรือหน่วยงานไม่ได้รับการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง ก็จะทำให้ เกิดเป็นปัญหาและอุปสรรคในการทำงานได้

ดังนั้น การฝึกอบรมจึงเป็นวิธีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ และทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น และเกิดผลดีกับองค์กร และหน่วยงานในอนาคต

ความหมายของการฝึกอบรม

สำหรับความหมายของ “การฝึกอบรม” นี้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความ แตกต่างกันไป ดังนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ แสงสว่าง (อำนาจ, 2542 : 1) กล่าวว่า การฝึกอบรม คือ การพัฒนาบุคลากรขององค์กรให้ได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้นทั้งทางด้านสารสนเทศและทักษะ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างได้ผลสำเร็จเป็นอย่างดี โดยจะต้องผ่านกระบวนการ โปรแกรมการฝึกอบรมที่จัดไว้เป็นรูปแบบ มีมาตรฐานการฝึกอบรมและการประเมินผลเป็นที่ยอมรับ และได้รับความนิยมนจากทุกองค์การในแต่ละสาขาวิชาชีพ

ชาญ สวัสดิ์สาทิ (ชาญ, 2539 : 2) ได้ให้ความเห็นว่า การฝึกอบรมคือ กระบวนการที่เป็น ระบบ ที่ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงาน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคคล (ผู้ปฏิบัติงานให้ดีขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลนั้น สามารถปฏิบัติงานที่อยู่ในความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพอันจะส่งผลโดยตรงไปยังผลงาน ของสถาบัน สังคม ประชาชน

อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน (อุทุมพร, 2533 : 3) กล่าวว่า การฝึกอบรม คือ กิจกรรมหรือความพยายามที่จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีในเรื่องความรู้ ทักษะ และทักษะในการทำงาน

จากความหมายดังกล่าว พอจะสรุปได้ว่า การฝึกอบรมเป็นการพัฒนาบุคลากรขององค์กรให้ได้รับความรู้ ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงาน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานให้ดีขึ้น ทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลต่อองค์กรหรือหน่วยงาน

ความสำคัญของการฝึกอบรม

สามารถสรุปความสำคัญของการฝึกอบรมที่มีต่อองค์กรหรือหน่วยงาน ตลอดจนผู้เข้ารับการอบรม ได้ดังนี้

1. การฝึกอบรมบุคลากรที่เริ่มเข้าทำงานใหม่ ๆ และไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำงานในหน้าที่นั้นมาก่อน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้องตามขั้นตอน แนวทางปฏิบัติ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ของหน่วยงานนั้น ๆ ได้
2. การฝึกอบรมช่วยให้บุคลากรในหน่วยงานสามารถปฏิบัติงานได้ตามขั้นตอนหรือวิธีการปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงใหม่ได้อย่างถูกต้อง
3. การฝึกอบรมจะช่วยให้บุคลากรได้มีโอกาสพัฒนาทำที่ บุคลิกภาพของตนให้เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่
4. การฝึกอบรม ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์และความสามัคคีในการปฏิบัติงาน การติดต่อประสานงาน และให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมที่อาจจะอยู่ต่างหน่วยงานหรือในหน่วยงานเดียวกัน
5. การฝึกอบรมช่วยลดความขัดแย้งระหว่างผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
6. การฝึกอบรมจะช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคลากรในหน่วยงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการขององค์กรหรือหน่วยงาน
7. การฝึกอบรมช่วยทำให้ระบบและวิธีการทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น เป็นการกระตุ้นความสนใจของผู้ปฏิบัติงานให้มากขึ้น และดีขึ้นกว่าเดิม โดยพยายามแก้ปัญหาในกรณีบุคลากรในหน่วยงาน ไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน หรือมีความรู้ ความสามารถไม่เหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติอยู่

8. เป็นการส่งเสริมความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน เนื่องจากการพิจารณาเลื่อนขั้น ตำแหน่ง และการโยกย้าย ผู้ปฏิบัติงาน ผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมมาแล้วย่อมมีโอกาสได้รับการพิจารณาก่อน

9. การฝึกอบรมช่วยทำให้สายการบังคับบัญชา การบริหาร การควบคุม การติดต่อ การประสานงานคล่องตัวมากขึ้น ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน

10. การฝึกอบรมช่วยแบ่งเบาภาระการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชา ลดเวลาในการตรวจสอบ แก้ไขงานให้น้อยลง เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานที่ได้รับการฝึกอบรมแล้ว สามารถที่จะเข้าใจวิธีการปฏิบัติงาน ในขั้นตอนต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

11. การฝึกอบรมช่วยส่งเสริมจิตใจ ทำให้ขวัญกำลังใจดีขึ้น สร้างความมั่นใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน เพิ่มมากขึ้น สามารถทำงานได้ถูกต้องตามแนวทางที่ได้รับจากการฝึกอบรม

12. การฝึกอบรมช่วยลดอัตราการขาดงานให้น้อยลง เพราะการขาดงานและการลาออกจากงาน มักจะเกิดจากความไม่พอใจ หรือไม่สนใจในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน

13. การฝึกอบรมช่วยย่นระยะเวลาการเรียนรู้งาน ในส่วนของงานที่เกิดจากความล่าช้าและความเข้าใจในงาน และอาจเกิดความเสียหายต่องาน การฝึกอบรมสามารถทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ปฏิบัติงานได้ทันทีหลังจากการฝึกอบรม

14. เป็นการพัฒนาผู้ปฏิบัติงานให้พร้อมอยู่เสมอ ที่จะก้าวไปรับตำแหน่งที่สูงกว่าเดิม หรือ งานที่ต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจในเทคโนโลยีใหม่ ๆ

วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

1. เพื่อให้ความรู้ (Knowledge) ต้องการให้ผู้รับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่อบรม สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติงานได้ ตลอดจนให้สามารถเกิดแนวคิด ในการแก้ปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานดียิ่งขึ้น
2. เพื่อเสริมสร้างทัศนคติ (Attitude) การฝึกอบรมนอกจากจะให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่อบรมแล้ว ยังต้องมีส่วนเสริมสร้างให้เกิดทัศนคติที่ดีต่องานหรือต่อเรื่องที่อบรม
3. เพิ่มทักษะ (Skills) วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม มิใช่มุ่งให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความรู้เพียงอย่างเดียว ยังต้องการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถในการปฏิบัติด้วย และยังต้องการให้เกิดทักษะในการปฏิบัติงาน ความคล่องแคล่วว่องไว และจะก่อให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติงานต่อไป

4. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ (Relation) การฝึกอบรมนอกจากได้ความรู้ มีทักษะที่ดีต่อองค์กร และเพิ่มทักษะ และข้อสำคัญคือ ได้เพื่อน จะทำให้มีความคุ้นเคยเห็นอกเห็นใจซึ่งกัน และกันอันจะเป็นประโยชน์ต่อไปในภายภาคหน้า
5. เพื่อพัฒนาคุณภาพของบุคลากรในองค์กร โดยเฉพาะผู้ที่ได้รับการแต่งตั้ง เลื่อนตำแหน่งและระดับงานที่สูงขึ้น
6. สามารถตอบสนองความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร โดยเฉพาะจะต้องเป็นการเสริมสร้างศักยภาพการทำงานและขจัดปัญหาในการทำงาน ข้อบกพร่อง จุดอ่อนและความด้อยประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร ให้หมดไปเท่าที่จะสามารถกระทำได้

ประโยชน์ของการฝึกอบรม

ประโยชน์ของการฝึกอบรมบุคลากรมีดังนี้

1. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร เป็นการพัฒนาคุณภาพของบุคลากร โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ทั้งทางด้านวิชาทฤษฎี และวิชาปฏิบัติในวิชาชีพ
2. ช่วยพัฒนาทักษะบุคลากรให้ทันสมัยเนื่องจากการพัฒนาและมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ทำให้หน้าที่ขององค์กรจะต้องปรับตัวและเปลี่ยนแปลงไปในด้านความมีประสิทธิภาพการทำงานเพิ่มมากขึ้น จึงจำเป็นต้องฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้และทักษะที่ทันสมัยสามารถรองรับความก้าวหน้าและการพัฒนาเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
3. ช่วยขจัดปัญหาการบริหารงานบุคลากร ได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างบุคคล มาตรฐานการทำงาน การขาดงาน การลาออก ดังนั้นการฝึกอบรมจึงเป็นแนวทางที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยขจัดปัญหาการบริหารงานบุคลากรขององค์กรได้
4. ช่วยในการปฐมนิเทศบุคลากรใหม่ จะช่วยทำให้บุคลากรใหม่ที่เริ่มเข้ามาทำงานในองค์กรมีความรู้สึกประทับใจ มีความมั่นใจต่อองค์กร มีความพอใจในการทำงาน และทำให้บุคลากรใหม่มีประสิทธิภาพการทำงานสูง
5. ช่วยพัฒนาและเตรียมตัวบุคลากรสำหรับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับหัวหน้างานที่สูงขึ้น การเลื่อนระดับและตำแหน่งงานให้สูงขึ้น สำหรับบุคลากรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพการทำงานย่อมเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรที่ดีขององค์กร

6. ช่วยตอบสนองความต้องการความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพของบุคลากร จะพบว่าบุคลากรที่ดี ทุกคนย่อมต้องการความก้าวหน้าในวิชาชีพ ดังนั้นการฝึกอบรมที่มีโปรแกรมการฝึกอบรมตลอดปี จะสามารถตอบสนองต่อการท้าทายในงานวิชาชีพ และต่อการพัฒนาตัวของบุคลากร โดยตรง ย่อมทำให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจในการทำงาน และมีโอกาสก้าวหน้าในวิชาชีพได้ดีมากขึ้น

กระบวนการฝึกอบรม

การฝึกอบรมเป็นวิธีการที่องค์กรหรือหน่วยงานในปัจจุบันให้ความสำคัญและมีบทบาทต่อการพัฒนาศักยภาพ ประสิทธิภาพของบุคลากรมากที่สุด เพราะกระบวนการฝึกอบรมเป็นกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างมีระบบ สำหรับแนวทางการดำเนินการที่สำคัญของกระบวนการฝึกอบรมแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การหาความจำเป็นในการฝึกอบรม
2. การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม
3. การจัดดำเนินการฝึกอบรม
4. การประเมินและติดตามผลการฝึกอบรม

การหาความจำเป็นในการฝึกอบรม

ถือว่าเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการฝึกอบรม เพราะข้อมูลที่ได้จากการหาความจำเป็นจะเป็นแนวทางการดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการฝึกอบรมทั้งหมด

ความจำเป็นในการฝึกอบรม หมายถึง สถานการณ์ ปัญหา หรือข้อขัดแย้งในการปฏิบัติงานของบุคคลที่เกิดขึ้น อันเนื่องจากการขาดความรู้ ความสามารถ ทักษะ หรือทัศนคติที่ต้องการและที่ถูกต้องในการปฏิบัติงาน อันเป็นผลทำให้การปฏิบัติงานต่าง ๆ ในหน่วยงานหรือองค์กรนั้นไม่บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ต้องการที่กำหนดไว้ ซึ่งความรู้ ความสามารถ ทักษะหรือทัศนคติที่ต้องการ และถูกต้องในการปฏิบัติงานนั้น สามารถแก้ไข ปรับปรุงหรือพัฒนาได้โดยอาศัยการฝึกอบรม

ประเภทของความจำเป็นในการฝึกอบรม

ความจำเป็นในการฝึกอบรมสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. แบ่งตามวิธีค้นหา

1.1 ความจำเป็นในการฝึกอบรมที่ชัดเจน ซึ่งเป็นความจำเป็นที่เห็นได้ชัดเจน ซึ่งมักจะเป็นสภาพการณ์ ปัญหา ข้อขัดข้องที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานอย่างชัดเจน หากไม่มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้าราชการบรรจุใหม่ การโยกย้าย หรือสับเปลี่ยนหมุนเวียน ผู้ปฏิบัติงาน การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงเครื่องมือ เครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงาน การเลื่อนตำแหน่งหรือเปลี่ยนสายงานของผู้ปฏิบัติงาน การเปลี่ยนแปลงนโยบาย เป้าหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ

1.2 ความจำเป็นในการฝึกอบรมที่ต้องค้นหา จะเป็นความจำเป็นที่ไม่ชัดเจน ไม่ทราบสาเหตุที่แท้จริงว่าเกิดขึ้นเนื่องจากสาเหตุใด ซึ่งปัญหาเหล่านี้ผู้ปฏิบัติงานการฝึกอบรม จะต้องวิเคราะห์และหาสาเหตุอย่างจริงจัง เช่น งานต้งค้ำ ทำงานผิดพลาดมาก ผลงานไม่ได้ตามมาตรฐานที่ต้องการหรือกำหนดไว้ ทำงานไม่มีประสิทธิภาพ ทำงานไม่บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด

2. แบ่งตามกลุ่มเป้าหมายหรือความจำเป็นของบุคคล เป็นความจำเป็นที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลระดับต่าง ๆ ขององค์การหรือหน่วยงาน อาจแบ่งได้เป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

- 2.1 ข้าราชการหรือพนักงานใหม่
- 2.2 ข้าราชการหรือพนักงานระดับปฏิบัติ
- 2.3 ผู้บังคับบัญชาระดับต้น
- 2.4 ผู้บังคับบัญชาระดับกลาง
- 2.5 ผู้บังคับบัญชาระดับสูง

3. ความจำเป็นที่จะปรากฏในอนาคต

- ช่วยให้ผู้สามารถดำเนินการต่างๆบรรลุผลตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในอนาคต
- ช่วยป้องกันปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต
- การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง โครงสร้างของหน่วยงานหรือองค์การหรือการพัฒนาองค์การ
- การเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น
- การโยกย้าย สับเปลี่ยนหมุนเวียน

ขั้นตอนในการหาความจำเป็นในการฝึกอบรม แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดขอบเขตของการหาความจำเป็น
2. การวางแผนการหาความจำเป็นในการฝึกอบรม
3. ดำเนินการตามแผนการหาความจำเป็นในการฝึกอบรม
4. วิเคราะห์ข้อมูลการหาความจำเป็นในการฝึกอบรม
5. รายงานผลการหาความจำเป็นในการฝึกอบรม

การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม

การสร้างหลักสูตรจะต้องวิเคราะห์ตามต้องการขององค์กร ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน เป็นขั้นตอนที่ 2 ของกระบวนการฝึกอบรมหลังจากการหาความจำเป็นในการฝึกอบรมแล้ว ก็จะนำข้อมูลที่ได้จากการหาความจำเป็นในการฝึกอบรมมาพิจารณาในการสร้างหลักสูตร

การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง การกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ของหลักสูตรฝึกอบรม นับตั้งแต่วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม หัวข้อวิชาต่าง ๆ ของเขตของหัวข้อวิชา เทคนิคหรือวิธีการฝึกอบรมที่ใช้ ระยะเวลาของแต่ละหัวข้อวิชา ระยะเวลาของการฝึกอบรมตลอดหลักสูตร เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ มีทักษะ การเปลี่ยนแปลง ทักษะ ทักษะ หรือพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้น

ขั้นตอนในการสร้างหลักสูตร

1. ทบทวนความจำเป็นในการฝึกอบรม
2. ระบุภารกิจที่เป็นปัญหา
3. กำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม
4. วิเคราะห์ภารกิจกับเกณฑ์เพื่อหาระดับความสำคัญ
5. กำหนดหัวข้อวิชาและหมวดวิชา
6. กำหนดวัตถุประสงค์ของหัวข้อวิชา
7. กำหนดแนวทางการฝึกอบรม
8. กำหนดแนวทางการประเมินผล
9. กำหนดเทคนิค และสื่อในการฝึกอบรม
10. กำหนดระยะเวลาของหัวข้อวิชาและหลักสูตร
11. เรียงลำดับหัวข้อวิชาและกำหนดการฝึกอบรม

สำหรับขั้นตอนในการสร้างหลักสูตร มีขั้นตอนดังนี้

1. ทบทวนความจำเป็น เป็นการนำเอาสรุปการหาความจำเป็นมาวิเคราะห์ว่าเป็นความจำเป็นในการฝึกอบรมจริงหรือไม่ โดยการวิเคราะห์องค์การ วิเคราะห์งาน วิเคราะห์รายบุคคล

2. ระบุภารกิจปัญหา โดยการวิเคราะห์ว่าบุคคลกลุ่มใด สายงานใดและระดับใดบ้างที่มีปัญหาในการปฏิบัติงาน บุคคลนั้น ๆ มีงาน หน้าที่ ภารกิจ และรายละเอียดในการปฏิบัติงานอย่างไร

3. กำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม การกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมจะต้องสามารถตอบสนองความต้องการในการพัฒนาบุคคลขององค์การ ในการเสริมสร้างศักยภาพการทำงาน ขจัดปัญหาในการทำงาน ขอบกพร่อง จุดอ่อน และความค้อยประสิทธิภาพในการทำงาน ในการกำหนดวัตถุประสงค์การฝึกอบรมจะต้องพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ปัญหาที่เป็นความจำเป็นในการฝึกอบรม
- 2) กลุ่มบุคคล และจำนวนบุคคลในสายงานต่าง ๆ ที่มีปัญหาในการปฏิบัติงาน
- 3) ภารกิจหรือพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของกลุ่มบุคคลดังกล่าว มีพฤติกรรมที่บกพร่องอย่างไร
- 4) วัตถุประสงค์ขั้นสูงสุด ที่จะให้เกิดการเรียนรู้ มีทักษะหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือทัศนคติในด้านใด ลักษณะใด และระดับใด
- 5) สิ่งสนับสนุนให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขั้นสูงสุด (ตามข้อ 4)
- 6) สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขั้นสูงสุด (ตามข้อ 4)
- 7) กำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมที่เป็นไปได้ เมื่อพิจารณาจากสิ่งสนับสนุน
- 8) วัตถุประสงค์ประกอบหรือวัตถุประสงค์รอง (ถ้ามี)

4. การวิเคราะห์ภารกิจกับเกณฑ์เพื่อหาระดับความสำคัญสำหรับเกณฑ์ที่จะนำมาวิเคราะห์ภารกิจหรือหน้าที่ จะใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

- 1) ความจำเป็นขั้นมูลฐาน
- 2) ความยากง่ายในการเรียนรู้
- 3) ความสำคัญ เป็นการวิเคราะห์ว่าภารกิจหรือหน้าที่นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใด
- 4) ความบ่อยในการปฏิบัติงาน
- 5) ความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์
- 6) ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์
- 7) คุณภาพเป็นการพิจารณาว่าการฝึกอบรมจะช่วยให้บุคคลส่วนใหญ่ปฏิบัติงานได้ดีขึ้น มีคุณภาพดีขึ้นหรือไม่

- 8) ความบกพร่องของภารกิจ
- 9) ช่วงเวลาของการรักษาพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง
- 10) ความจำเป็นที่จะต้องฝึกอบรมเพิ่มเติม

5. กำหนดหัวข้อวิชาและหมวดวิชา การกำหนดหัวข้อวิชาและหมวดวิชาจะพิจารณาจากระดับความสำคัญของภารกิจ แล้วกำหนดหัวข้อวิชาที่ชัดเจน แล้วนำหัวข้อวิชาต่าง ๆ มาจัดเป็นหมวดหมู่ เป็นหมวดวิชา

6. กำหนดวัตถุประสงค์ของหัวข้อวิชา เป็นการกำหนดว่าต้องการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ มีทักษะหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทักษะใดอย่างไร ภายหลังจากการฝึกอบรม

7. กำหนดแนวการฝึกอบรม เป็นการพิจารณาถึงขอบเขตของแต่ละวิชาว่าควรประกอบด้วย ทฤษฎี แนวคิด หลักการ และขั้นตอนอะไรบ้าง

8. กำหนดแนวการประเมินผล จะเป็นการพิจารณาว่าควรใช้วิธีการประเมินผลการฝึกอบรมอย่างไร เช่น ทดสอบความรู้ก่อนการฝึกอบรมหรือหลังการฝึกอบรม ใช้การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม

9. กำหนดเทคนิคและสื่อในการฝึกอบรม จะต้องพิจารณาว่าในแต่ละหัวข้อวิชาจะใช้เทคนิคหรือวิธีการฝึกอบรมอย่างไร ถ้าเราเลือกใช้เทคนิคและสื่อในการฝึกอบรมเหมาะสม ก็จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ มีทักษะ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทักษะที่ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ในแต่ละหัวข้อวิชาที่ได้กำหนดไว้

10. กำหนดระยะเวลาของหัวข้อวิชาและหลักสูตร การกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสม จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้ มีความเข้าใจ เกิดทักษะ มีความสามารถ ตรงตามวัตถุประสงค์ของหัวข้อวิชา วัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือโครงการฝึกอบรม

11. เรียงลำดับหัวข้อวิชาและกำหนดการฝึกอบรม การเรียงลำดับหัวข้อวิชา เป็นการนำเอาหัวข้อวิชาต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหลักสูตรฝึกอบรม มาจัดเรียงลำดับว่าวิชาใดควรจะทำก่อน วิชาใดควรจะทำการฝึกอบรมภายหลัง

กำหนดการฝึกอบรม เป็นการกำหนดว่าวิชาใดควรจะทำการฝึกอบรมก่อนหลัง รวมทั้งการกำหนดวัน เวลา ช่วงพักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม พักรับประทานอาหารกลางวัน ตั้งแต่เริ่มการฝึกอบรมจนกระทั่งสิ้นสุดการฝึกอบรมในแต่ละวัน จนถึงวันสุดท้ายของโครงการฝึกอบรม

องค์ประกอบของโครงการฝึกอบรม

โครงการฝึกอบรม หมายถึง การกำหนดหลักสูตร ขั้นตอน วิธีการ ตลอดจนแนวปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกอบรม

องค์ประกอบในการเขียนโครงการฝึกอบรม ควรจะประกอบด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ชื่อโครงการฝึกอบรม ซึ่งอาจเรียกชื่อโครงการได้ 3 ลักษณะ คือ

- 1) เรียกตามตำแหน่งของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
- 2) เรียกตามลักษณะของเนื้อหาวิชาหรือหลักสูตร
- 3) เรียกตามตำแหน่งงาน และตามลักษณะของวิชาในหลักสูตร

2. หลักการและเหตุผล

การจัดทำโครงการฝึกอบรมเป็นการเสนอหลักการและเหตุผลเพื่อพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขปัญหา อุปสรรคการบริหาร การดำเนินงาน การสร้างความสามัคคี และการสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และองค์การ

เหตุผลในการจัดทำโครงการฝึกอบรมจะต้องสามารถชี้ให้เห็นว่า ถ้าไม่มีการจัดการฝึกอบรมแล้ว จะก่อให้เกิดผลเสียหายต่อระบบการทำงานในส่วนที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการทำงาน

7. วัตถุประสงค์ของโครงการฝึกอบรม

ให้ระบุถึงสิ่งที่ต้องการจะเกิดขึ้นจากการฝึกอบรมหรือคาดว่าจะได้รับจากการฝึกอบรม ซึ่งการกำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมมีองค์ประกอบที่ต้องพิจารณา ดังนี้

- 1) ปัญหาที่จำเป็นในการฝึกอบรม
- 2) กำหนดว่าใครเป็นผู้ก่อให้เกิดปัญหานั้น หรือเกิดปัญหาในระดับใด
- 3) ภารกิจหรือพฤติกรรมอื่นเป็นปัญหาดังกล่าว มีพฤติกรรมที่บกพร่องอย่างไร
- 4) วัตถุประสงค์ขั้นสูงสุดที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจะให้เป็นไปในลักษณะใด
- 5) สิ่งสนับสนุนให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามข้อ 4 มีเพียงพอหรือไม่
- 6) สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานฝึกอบรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามข้อ 4
- 7) พิจารณากำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมที่เป็นไปได้
- 8) วัตถุประสงค์ประกอบซึ่งเราไม่ได้คาดหวังมาก่อน แต่จะเป็นผลพลอยได้จากกรฝึกอบรม

ลักษณะของวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกอบรมที่ดี

- 1) มีความกระชับรัดและชัดเจน
  - 2) ใช้ภาษาให้เข้าใจง่าย
  - 3) การระบุว่าต้องการจะให้เกิดพฤติกรรมชนิดใดขึ้น หรือต้องการจะแก้ปัญหาใด
  - 4) มีความเป็นไปได้
  - 5) สามารถที่จะวัดและประเมินผลได้
  - 6) สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือนโยบายของหน่วยงาน
  - 7) ถ้ามีวัตถุประสงค์หลายอย่างควรแยกออกเป็นข้อ ๆ ตามลักษณะของวัตถุประสงค์
  - 8) วัตถุประสงค์ประกอบควรเรียงลำดับอยู่ในส่วนท้ายของวัตถุประสงค์ทั้งหมด
8. คุณสมบัติและจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้แก่
- เป็นบุคคลตำแหน่งใด ปฏิบัติหน้าที่อะไร มีคุณวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงานอะไรบ้าง
  - รับจำนวนกี่คน จะเปิดอบรมกี่รุ่น รุ่นละเท่าใด
5. รายละเอียดหลักสูตรการฝึกอบรม ซึ่งประกอบด้วย
- 1) หัวข้อวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรและหมวดวิชา
  - 2) วัตถุประสงค์ของหัวข้อวิชา
  - 3) ขอบเขตหรือแนวการฝึกอบรมของแต่ละหมวดวิชา
  - 4) เทคนิคหรือวิธีการฝึกอบรม
  - 5) ระยะเวลาในการฝึกอบรมของแต่ละวิชา
9. ระยะเวลาการฝึกอบรมตลอดหลักสูตร
- ให้บอกระยะเวลาที่จะทำการฝึกอบรม จำนวนวันที่ฝึกอบรม ให้บอกเวลาเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการฝึกอบรมและต้องคำนึงถึงโอกาสและช่วงระยะเวลาที่การดำเนินงานของหน่วยงานมีการกึ่งน้อย คำนึงถึงผู้บริหาร วิทยากร ผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และหัวข้อวิชา
7. เทคนิคหรือวิธีการฝึกอบรม ได้แก่ การสัมมนา การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การบรรยาย
8. วิทยากรในหลักสูตรการฝึกอบรม ควรระบุให้ชัดเจนว่าเป็นวิทยากรจากหน่วยงานใด

9. สถานที่ฝึกอบรม และสถานที่ดูงาน (ถ้ามี)

การเลือกสถานที่ในการจัดฝึกอบรมควรคำนึงถึง คือ ชื่อเสียง ความนิยม ความสะอาด ความปลอดภัย ความสะดวก การคมนาคม ขนาดของสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ การให้บริการ ที่พัก อาหารและเครื่องดื่ม การติดต่อสื่อสาร และคำนึงถึงขีดความสามารถในการจ่ายเงินได้แก่ งบประมาณค่าใช้จ่ายที่มีอยู่ นโยบายของผู้บริหาร ระดับของผู้เข้ารับการฝึกอบรม หลักสูตร และจะต้องบอกสถานที่ให้ชัดเจนว่าห้องใด อาคารชื่ออะไร สถานที่อยู่ที่ไหน

10. การประเมินผลและติดตามผล

การประเมินผลและการติดตามผลการฝึกอบรมจะเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการฝึกอบรมเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากขั้นตอนหนึ่ง เพราะเป็นการตรวจสอบข้อมูลทั้งหมดทุกขั้นตอนในกระบวนการฝึกอบรมที่ผ่านมา นับตั้งแต่การหาความจำเป็นในการฝึกอบรม การสร้างหลักสูตรการฝึกอบรม และการจัดดำเนินการฝึกอบรมว่ากิจกรรมต่างๆที่ดำเนินการในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการฝึกอบรมเป็นอย่างไรบ้าง ได้ผล และได้มาตรฐานหรือไม่ บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีอะไรบ้างที่จะต้องแก้ไข ปรับปรุง เพื่อให้การดำเนินการต่างๆทุกขั้นตอนของกระบวนการฝึกอบรมบรรลุผลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้

รูปแบบหรือปัจจัยสำคัญที่ต้องพิจารณาในการประเมินผลการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ

การที่จะให้การประเมินผลการฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ และได้ผลเป็นที่น่าเชื่อถือได้นั้นจะต้องพิจารณาปัจจัยสำคัญในแต่ละส่วนของระบบการฝึกอบรม ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1. ปัจจัยนำเข้าของการฝึกอบรม
2. กระบวนการดำเนินการฝึกอบรม
3. ผลที่ได้จากการฝึกอบรม

ปัจจัยนำเข้าของการฝึกอบรม

1. การวิเคราะห์หาความจำเป็นในการฝึกอบรม
  - มีการวิเคราะห์หาความจำเป็นในการฝึกอบรมหรือไม่
  - ความจำเป็นดังกล่าวสามารถแก้ไขโดยการฝึกอบรมได้หรือไม่

2. วัตถุประสงค์หลักของโครงการฝึกอบรม
  - วัตถุประสงค์หลักของ โครงการฝึกอบรม สอดคล้องกับความจำเป็นในการฝึกอบรมหรือไม่
  - วัตถุประสงค์หลักของ โครงการฝึกอบรมเขียนในลักษณะที่สามารถจะประเมินผลได้หรือไม่
3. โครงการและกำหนดการ
  - หัวข้อวิชาต่างๆในหลักสูตรการฝึกอบรมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักของโครงการฝึกอบรมหรือไม่
  - วัตถุประสงค์ย่อยรายวิชาของทุกหัวข้อวิชา สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักของโครงการฝึกอบรมหรือไม่
  - การลำดับของหัวข้อวิชาต่างๆในหลักสูตรฝึกอบรมเหมาะสมหรือไม่
4. เอกสารการฝึกอบรม
  - เอกสารการฝึกอบรมที่แจกให้ก่อนการฝึกอบรมเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักของโครงการฝึกอบรมหรือไม่
5. การคัดเลือกวิทยากร
  - มีความรู้ มีความสามารถถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ในหัวข้อวิชาที่จะบรรยายได้ดีเพียงใด
6. การคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรม
  - คุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่กำหนดไว้ในโครงการฝึกอบรมและจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมเหมาะสมหรือไม่

กระบวนการดำเนินการฝึกอบรม

สิ่งสำคัญที่ควรพิจารณาหรือตรวจสอบ คือ

1. วิทยากร
  - มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของหัวข้อวิชาให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทราบหรือไม่
  - มีความรอบรู้ในเนื้อหาวิชานั้นหรือไม่
  - มีความสามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้ฟังเข้าใจเพียงใด

2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรม
สนใจ เอาใจใส่ ต่อการฝึกอบรม มีการซักถาม แสดงความคิดเห็น และให้ความร่วมมือ
ต่างๆในระหว่างการฝึกอบรมหรือไม่
3. เอกสารประกอบการบรรยาย
  - แต่ละวิชามีเอกสารประกอบการบรรยายหรือไม่
  - เนื้อหาสาระของเอกสารประกอบการบรรยายสอดคล้อง และสนับสนุนกับวัตถุประสงค์หลักของหัวข้อวิชานั้นๆหรือไม่
4. สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก
  - การจัดสถานที่ฝึกอบรม โต๊ะ เก้าอี้ อุณหภูมิ การถ่ายเทอากาศเหมาะสมหรือไม่
  - อุปกรณ์ต่างๆที่ต้องใช้ในการฝึกอบรมมีเพียงพอหรือไม่

ผลที่ได้จากการฝึกอบรม อาจแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. การเรียนรู้
ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับการเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการจะให้เรียนรู้ในหลักสูตรฝึกอบรมหรือไม่
2. ปฏิกริยา
  - ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเห็นว่าทุกหัวข้อวิชาในหลักสูตรฝึกอบรมเหมาะสมและเพียงพอหรือไม่
  - ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเห็นว่าการจัดดำเนินฝึกอบรมครั้งนี้เหมาะสมหรือไม่
3. พฤติกรรม
ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้นำเอาความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานหรือไม่
4. ผลลัพธ์
  - การปฏิบัติงานของผู้ผ่านการฝึกอบรม มีผลต่อหน่วยงานอย่างไร
  - การปฏิบัติงานของผู้ผ่านการฝึกอบรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้นกว่าเดิม หรือไม่

ขั้นตอนของการประเมินผลการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ แบ่งได้เป็นขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการประเมินผล
2. วางแผนการประเมินผล
3. ดำเนินการตามแผน
4. วิเคราะห์ข้อมูล
5. รายงานผล

ขั้นที่ 1 กำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการประเมินผล

ก่อนจะเริ่มการประเมินผลการฝึกอบรมได้นั้น จะต้องกำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการประเมินผลให้ชัดเจน โดยเริ่มจากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ โครงการที่จะทำการประเมินผลว่ามีขอบเขตและวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกอบรมอย่างไร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการฝึกอบรมนี้ต้องการทราบข้อมูลอะไร

ขั้นที่ 2 วางแผนการประเมินผล

เมื่อได้กำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการประเมินผลแล้ว ก็นำวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการฝึกอบรมแต่ละข้อมาวิเคราะห์วางแผน ดังต่อไปนี้

1. ระบุวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการฝึกอบรมข้อแรกโดยวิเคราะห์และวางแผนทีละข้อ
2. ตั้งคำถามเฉพาะเป็นประเด็นย่อย
3. ระบุคำถามเฉพาะแต่ละข้อนั้น เป็นการประเมินผลประเภทใด เพื่อเป็นแนวในการพิจารณาเลือกใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสม ซึ่งประเภทของการประเมินผลจะแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ
  - การเรียนรู้
  - ปฏิบัติ
  - พฤติกรรม
  - ผลลัพธ์
4. ระบุแหล่งที่มาของข้อมูล ซึ่งจะได้มาจาก ผู้เข้ารับการฝึกอบรม วิทยากร ผู้รับผิดชอบโครงการฝึกอบรม ผู้สังเกตการณ์ และผู้บังคับบัญชาของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
5. ระบุให้ชัดเจนว่าจะเก็บรวบรวมข้อมูลเมื่อไหร่ เวลาที่เก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ
  - ก่อนการฝึกอบรม
  - ระหว่างการฝึกอบรม
  - หลังการฝึกอบรม

6. ระเบียบวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลว่าจะเก็บโดยวิธีใด วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญคือ
  - การใช้แบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม
  - การสัมภาษณ์
  - การสังเกตการณ์
  - การใช้แบบสอบถาม
7. ระเบียบวิธีวิเคราะห์ข้อมูลให้ชัดเจนว่า จะวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละอย่างด้วยวิธีไหน เช่น วิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติ

ขั้นที่ 3 ดำเนินการตามแผน

เมื่อได้จัดทำแผนการประเมินผลและติดตามผล 1 และ 2 เรียบร้อยแล้วเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงต่างๆของการจัดดำเนินการฝึกอบรม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนที่ระบุไว้ในขั้นที่ 2

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลที่ได้ทั้งหมด จากเครื่องมือต่างๆที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการประเมินผลแต่ละข้อ

ขั้นที่ 5 รายงานผล

หลังจากได้วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการฝึกอบรมทั้งหมดแล้ว ก็ทำหนังสือรายงานผลให้ผู้บังคับบัญชาโดยตรงทราบ

11. เกณฑ์การผ่านการฝึกอบรม เช่น กำหนดว่าผู้เข้าอบรมจะต้องมีเวลาในการอบรมเท่าใด สามารถทำได้กี่ครั้ง
12. งบประมาณในการฝึกอบรม การกำหนดประมาณการค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ผู้จัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายจะต้องศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอัตราค่าใช้จ่ายที่จำเป็น เช่น ค่าเช่าห้องประชุม ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม ค่าตอบแทนวิทยากร
13. ผู้รับผิดชอบโครงการ ให้ระบุว่าในการฝึกอบรมแต่ละครั้งมีใครบ้างเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ
14. ที่ปรึกษาโครงการ
15. กำหนดการการฝึกอบรมตลอดหลักสูตร เป็นการกำหนดวัน เวลาตั้งแต่วันแรก ที่เปิดการอบรมจนกระทั่งวันสุดท้ายที่สิ้นสุดการฝึกอบรม

การจัดดำเนินการฝึกอบรม

การดำเนินการฝึกอบรมเป็นขั้นตอนที่ 3 ของกระบวนการฝึกอบรม ก่อนที่จะจัดดำเนินการฝึกอบรม จะต้องมีการวางแผนการจัดฝึกอบรม โดยระบุกิจกรรม ขั้นตอนการดำเนินการที่จะต้องดำเนินการ ในช่วงเวลาก่อนการฝึกอบรม ระหว่างการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม

ปัญหาและอุปสรรคของการฝึกอบรม

การฝึกอบรมเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นต่อหน่วยงานและองค์กรเป็นอย่างมาก ปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ที่หน่วยงานหรือองค์กรพบอาจสรุปได้ดังนี้

1. จำนวนเจ้าหน้าที่ดำเนินการฝึกอบรม เช่น หลักสูตรใหญ่ จำนวนผู้เข้ารับการอบรมมีจำนวนมาก จำเป็นต้องใช้เจ้าหน้าที่หลายคน ถ้าเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอจะทำให้การดำเนินการในด้านต่าง ๆ ไม่ราบรื่น และการฝึกอบรมก็อาจจะไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร
2. งบประมาณ ซึ่งการจัดการฝึกอบรมแต่ละครั้งจะต้องมีค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ถ้าหน่วยงานมีงบประมาณในการฝึกอบรมน้อยก็อาจเป็นอุปสรรคไม่สามารถดำเนินการฝึกอบรมตามที่ต้องการได้
3. โสตทัศนูปกรณ์และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการฝึกอบรม ถ้ามีไม่เพียงพอ ก็อาจกระทบต่อความสำเร็จของการฝึกอบรมหลักสูตรนั้น ๆ ได้
4. สถานที่จัดฝึกอบรม มีความสำคัญต่อการจัดการฝึกอบรม ถ้าไม่มีสถานที่ที่เหมาะสมกับหลักสูตรฝึกอบรม จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม กลุ่มและระดับของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ก็ไม่สามารถที่จะจัดการฝึกอบรมได้
5. เวลา จะต้องใช้เวลาเพียงพอสำหรับการเตรียมการและการดำเนินการต่าง ๆ ทั้งก่อนระหว่างและหลังการฝึกอบรม ถ้าหลักสูตรการฝึกอบรมที่มีเวลาวางแผนเตรียมการ และดำเนินการต่าง ๆ น้อย หรือไม่เพียงพอก็จะทำให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในหลักสูตรการฝึกอบรมไม่เรียบร้อยราบรื่นด้วยดี
6. ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ถ้าผู้เข้ารับการฝึกอบรมไม่ให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง เช่น ไม่ให้ความสนใจกับการฝึกอบรม ขาดการฝึกอบรมน้อย ๆ ไม่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ไม่ส่งงานตามที่ได้รับมอบหมาย การฝึกอบรมก็จะไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร
7. วิทยากร การสรรหาวิทยากรก็เป็นสิ่งสำคัญในการจัดการฝึกอบรม ถ้าหากได้วิทยากรที่ไม่เหมาะสม หรือไม่ตรงกับหัวข้อวิชาในหลักสูตร ก็จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมไม่ได้รับความรู้ตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์

8. ผู้บังคับบัญชาและหน่วยงานต้นสังกัดของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผู้บังคับบัญชามิควรจะคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรม ที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรฝึกอบรม ถ้าหากส่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีคุณสมบัติไม่ตรงตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ไม่มีความพร้อมที่จะเข้ารับการฝึกอบรมก็อาจเป็นอุปสรรคได้

9. ผู้รับผิดชอบโครงการฝึกอบรม ถ้าผู้รับผิดชอบโครงการไม่รับทราบ หน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเองอย่างชัดเจน ไม่เห็นความสำคัญของการฝึกอบรม ไม่รับผิดชอบงาน ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการฝึกอบรมอย่างถูกต้อง หรือมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการฝึกอบรมแล้ว ก็จะทำให้การฝึกอบรมนั้นล้มเหลวได้ง่าย แต่ในทางกลับกันถ้าผู้รับผิดชอบโครงการฝึกอบรมรับทราบ หน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง เห็นความสำคัญและมีทัศนคติที่ดีต่อการฝึกอบรม มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เกี่ยวกับการฝึกอบรมเป็นอย่างดี ก็จะทำให้การฝึกอบรมได้รับความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

10. ผู้บังคับบัญชาของผู้รับผิดชอบโครงการฝึกอบรม ผู้รับผิดชอบโครงการฝึกอบรมจะมีความรู้ ความสามารถ ศักยภาพและความพร้อมในการดำเนินการฝึกอบรมเป็นอย่างดีเพียงใดก็ตาม ถ้าหากผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้รับผิดชอบโครงการฝึกอบรมไม่เห็นความสำคัญของการฝึกอบรม และไม่สนับสนุนช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่ เช่น กำลังคน งบประมาณ อุปกรณ์การฝึกอบรม สื่อทัศนูปกรณ์ ระยะเวลาที่ใช้ในการเตรียมการและดำเนินการต่าง ๆ และการมอบอำนาจหน้าที่ และการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ อย่างชัดเจน ที่ไม่ใช่เป็นเรื่องใหญ่และสำคัญมากนัก ก็อาจจะทำให้การดำเนินการฝึกอบรมไม่สามารถดำเนินการได้

11. ความร่วมมือของฝ่ายต่าง ๆ การจัดการฝึกอบรมจะต้องอาศัยความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายที่รับผิดชอบโครงการฝึกอบรม ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ฝ่ายการเงินและพัสดุ ฝ่ายแผนงาน ถ้าการจัดการฝึกอบรมขาดความร่วมมือของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว ก็ยากที่จะดำเนินการจัดฝึกอบรมได้ราบรื่น

12. ผู้บังคับบัญชาและหน่วยงานต้นสังกัดของผู้เข้ารับการฝึกอบรม การจะคัดเลือกบุคคลหรือส่งบุคคลในหน่วยงานเข้ารับการอบรมขึ้นอยู่กับนโยบายของหน่วยงาน ความคิดเห็น ทัศนคติ วิสัยทัศน์ของผู้บังคับบัญชา หากคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติไม่ตรงตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรฝึกอบรม บุคคลที่ไม่มีความพร้อมที่จะเข้ารับการฝึกอบรม บุคคลที่ไม่เห็นความสำคัญของการฝึกอบรม ก็จะเป็นปัญหาหรืออุปสรรคต่อความสำเร็จของโครงการฝึกอบรมจะเพราะฉะนั้น การคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมเข้ารับการฝึกอบรมและการสนับสนุนให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเข้ารับการฝึกอบรมได้ตลอดหลักสูตร จะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

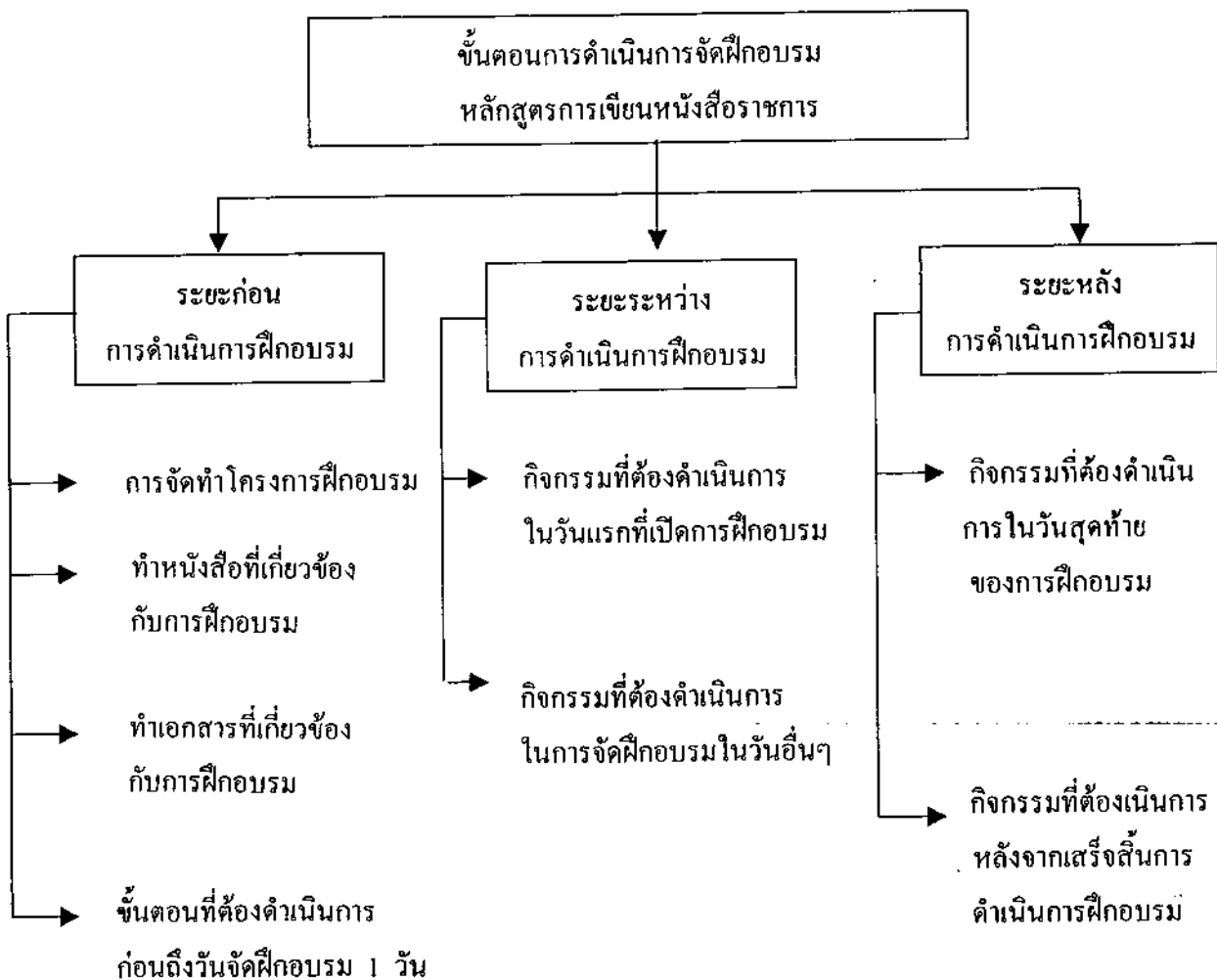
บทที่ 3

ขั้นตอนการดำเนินการจัดฝึกอบรม

หลังจากที่ได้รับอนุมัติโครงการและงบประมาณที่ต้องใช้ในการจัดฝึกอบรมจากผู้บังคับบัญชาแล้วเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมผู้รับผิดชอบโครงการจะต้องวางแผนการดำเนินการไว้ล่วงหน้าเป็นสายลักษณะอักษร ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการมอบหมายงานและตรวจสอบความพร้อมของโครงการฝึกอบรม ควรระบุกิจกรรมต่างๆที่จะต้องทำอย่างละเอียด เพื่อป้องกันการหลงลืม ควรระบุระยะเวลาเริ่มต้น ระยะเวลาสิ้นสุดของแต่ละกิจกรรมเพื่อให้งานทุกอย่างเสร็จทันเวลา

ขั้นตอนการดำเนินการจัดฝึกอบรมหลักสูตรการเขียนหนังสือราชการ แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

1. ระยะก่อนการดำเนินการฝึกอบรม
2. ระยะระหว่างการดำเนินการฝึกอบรม
3. ระยะหลังการดำเนินการฝึกอบรม

1. ระยะเวลาก่อนการดำเนินการฝึกอบรม

ระยะเวลาก่อนการดำเนินการฝึกอบรม เป็นการเตรียมความพร้อมในขั้นตอนต่างๆของกระบวนการจัดฝึกอบรม ที่จะต้องดำเนินการ ดังนี้

1. การจัดทำโครงการฝึกอบรม ซึ่งในโครงการจะประกอบด้วย

1.1) หลักการและเหตุผล จะกล่าวถึงความจำเป็นมาสภาพปัญหาและสาเหตุที่เกิดขึ้น ปัญหาทำให้เกิดความจำเป็นในการจัดการฝึกอบรม

1.2) วัตถุประสงค์ การกำหนดวัตถุประสงค์ควรคำนึงถึงผลของการฝึกอบรม นำจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจและทักษะที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน อันจะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานและแก่ตนเอง การเขียนวัตถุประสงค์ ควรใช้ภาษาที่กะทัดรัด ชัดเจน เข้าใจง่าย มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ การเขียนวัตถุประสงค์ควรเขียนเป็นข้อ ๆ โดยเรียงลำดับความสำคัญก่อน - หลัง

1.3) เป้าหมาย การกำหนดเป้าหมายก็เพื่อให้การดำเนินงานของโครงการมีความชัดเจนยิ่งขึ้น การเขียนเป้าหมายอาจเขียนได้ในด้านต่างๆ ดังนี้

(1) เป้าหมายด้านปริมาณ หมายถึง จำนวนคน สิ่งของ หรือวัตถุ ที่เข้าร่วมฝึกอบรม หรือเป็นองค์ประกอบของการฝึกอบรมทั้งหมดว่าปริมาณเท่าไร เช่น การเขียนเป้าหมายในการฝึกอบรมหลักสูตรการเขียนหนังสือราชการก็เป็นเป้าหมายด้านปริมาณ

(2) เป้าหมายด้านคุณภาพ หมายถึง การที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งหมดได้รับความรู้ ความเข้าใจ มีทัศนคติ จิตสำนึก หรือเกิดทักษะจากการฝึกอบรม สามารถนำสิ่งที่ได้จากการฝึกอบรมไปใช้หรือประยุกต์ใช้ในการทำงานในหน่วยงาน

1.4) หัวข้อการฝึกอบรม การกำหนดหัวข้อวิชาและหมวดวิชาในหลักสูตรการฝึกอบรมจะต้องพิจารณาจากระดับความสำคัญภารกิจหน้าที่หลักในงานก่อนแล้วนำหัวข้อวิชา มาจัดหมวดหมู่เรียงลำดับก่อน-หลัง ตามหลักการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ มีความสามารถ ทักษะ ทัศนคติ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังตัวอย่างหัวข้อวิชาโครงการฝึกอบรมหลักสูตรการเขียนหนังสือราชการ ดังนี้

(1) การเขียนหนังสือราชการ หนังสือโต้ตอบ และรายงานการประชุม

- การเขียนให้ถูกต้องตามรูปแบบและความนิยม
- หลักการวิเคราะห์และการตรวจแก้หนังสือ
- เทคนิคการเขียนให้บรรลุวัตถุประสงค์

(2) การใช้ภาษาในการเขียน

- การใช้คำและประโยค
- การเขียนย่อหน้า เว้นวรรค การตัดคำระหว่างบรรทัด
- การใช้ศัพท์เฉพาะและการเขียนคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ

1.5) วิธีการฝึกอบรม ควรเลือกใช้วิธีการฝึกอบรมให้เหมาะสม สอดคล้องกับเรื่อง
ที่จัดฝึกอบรม วัตถุประสงค์ ขอบเขตเนื้อหาการฝึกอบรม ระดับและตำแหน่งของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
รวมจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งอาจจะพิจารณาเลือกใช้วิธีการฝึกอบรมในลักษณะต่างๆ ดังนี้

- การบรรยาย
- การบรรยายพิเศษ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ
- การสัมมนา
- การบรรยายเป็นชุด
- การอภิปรายเป็นคณะ
- การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
- การฝึกอบรมกรณีศึกษา

ซึ่งในการฝึกอบรมหลักสูตรการเขียนหนังสือราชการจะใช้วิธีการฝึกอบรมในลักษณะของการบรรยาย
อภิปราย และกรณีศึกษา

1.6) สถานที่ฝึกอบรม

(1) การหาสถานที่ฝึกอบรม ควรทราบจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อจะได้จัดที่นั่งและสามารถ
ประมาณการใช้ห้องฝึกอบรมว่าจะใช้ห้องที่มีขนาดใหญ่ กลาง หรือเล็ก เพื่อจะได้ห้องที่เหมาะสมกับผู้เข้ารับ
การอบรม

(2) สถานที่ตั้งของฝึกอบรมหรือห้องประชุม ควรเป็นสถานที่ที่เดินทางไปได้สะดวก มีความ
คล่องตัว และควรสำรวจว่าห้องฝึกอบรมอยู่ส่วนใดของอาคาร ชั้นใด กรณีที่จัดใน โรงแรม ควรมีป้ายบอก
หัวข้อเรื่องการจัดฝึกอบรม หน่วยงานผู้จัด และชื่อห้องว่าอยู่ชั้นใด

(3) สถานที่จัดฝึกอบรมควรอยู่ใกล้กับหน่วยงานผู้จัดฝึกอบรม เพราะจะได้สามารถอำนวยความสะดวก
สะดวกในเรื่องต่าง ๆ ได้สะดวก รวดเร็ว กรณีที่กลุ่มฝึกอบรมขอความช่วยเหลือ เช่น อาจมีการทำเอกสาร
เพิ่มเติมจากวิทยากรผู้บรรยาย

(4) **ติดต่อกับขออนุญาตใช้สถานที่ล่วงหน้า**

1.7) ระยะเวลาดำเนินการ ควรกำหนดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหารายวิชา และการฝึกอบรมตลอดหลักสูตร ให้บอกระยะเวลาที่จะทำการฝึกอบรมทั้งหมด ว่ามีระยะเท่าใด กี่วัน ให้ออกเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุด โครงการฝึกอบรม

1.8) **วิทยากร**

วิทยากรนับเป็นบุคคลที่สำคัญมากสำหรับการจัดฝึกอบรมเป็นผู้นำเสนอเนื้อหาสาระถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในหัวข้อวิชาที่จะบรรยาย เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาของหลักสูตรที่จัดฝึกอบรม ซึ่งการได้วิทยากรที่มีความรู้ความสามารถก็จะทำให้การฝึกอบรมบรรลุวัตถุประสงค์

1.9) **งบประมาณ**

การกำหนดงบประมาณ ผู้จัดฝึกอบรมจะต้องวางแผนค่าใช้จ่ายให้ดีและรอบคอบ เพื่อให้การประมาณการค่าใช้จ่ายทั้งหมดของงานเพียงพอไม่ขาดหรือทำให้เงินเหลือมาก

ข้อควรคำนึงถึงในการจัดทำงบประมาณ

- ตรวจสอบราคาสถานที่ใช้สถานที่ ราคาห้องพัก ห้องประชุม ค่าอาหารว่าง และเครื่องดื่ม ค่าอาหารกลางวัน ให้ดีเสียก่อนและจึงนำมาจัดทำประมาณการค่าใช้จ่าย
- ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องจัดซื้อ ควรสืบราคาวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ให้ดีเสียก่อน เช่น แฟ้มเอกสาร ปากกา พิล์มถ่ายรูป แผ่นโฟม

(1.)บุคคลที่จะเบิกค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม

- ประธานในพิธีเปิด-ปิด
- ข้าราชการและลูกจ้าง ผู้จัดฝึกอบรม
- วิทยากร
- ผู้เข้ารับการฝึกอบรม
- ผู้สังเกตการณ์
- แยกผู้มีเกียรติและผู้ติดตาม

(2.)ค่าใช้จ่ายในการจัดการฝึกอบรมของส่วนราชการที่เบิกได้ ได้แก่

- ค่าใช้จ่ายในการใช้ตกแต่งสถานที่
- ค่าใช้จ่ายในพิธีเปิด-ปิด
- ค่าวัสดุ เครื่องเขียน และอุปกรณ์
- ค่าพิมพ์ประกาศนียบัตร

- ค่าพิมพ์เอกสาร สิ่งตีพิมพ์
- ค่าใช้จ่ายในการติดต่อสื่อสาร
- ค่าเช่าอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็น
- ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม
- ค่าอาหาร
- ค่ายานพาหนะ
- ค่าสมนาคุณวิทยากร
- ค่าอาหาร

(3.) อัตราค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม

- การฝึกอบรมในสถานที่ราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม เบิกได้ไม่เกิน 30 - 50 บาท
- การฝึกอบรมในสถานที่เอกชน ค่าอาหารว่างเบิกได้ไม่เกิน 50 บาท และเครื่องดื่ม เบิกได้ไม่เกิน 20 บาท

(4) ค่าอาหาร กรณีส่วนราชการผู้จัดฝึกอบรม ออกค่าใช้จ่ายในการจัดอาหารสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม ให้เบิกค่าอาหารได้เท่าที่จ่ายจริงตามระดับการฝึกอบรม ไม่เกินอัตรา ดังนี้

อัตราค่าอาหารในการฝึกอบรม

ระดับการฝึกอบรม	การฝึกอบรมของสถานที่ราชการหรือรัฐวิสาหกิจ		การฝึกอบรมในสถานที่ของเอกชน	
	จัดครบทุกมื้อ	จัดไม่ครบทุกมื้อ	จัดครบทุกมื้อ	จัดไม่ครบทุกมื้อ
1. การฝึกอบรมระดับต้น (ระดับ 1-2)	ไม่เกิน 300	ไม่เกิน 200	ไม่เกิน 500	ไม่เกิน 250
2. การฝึกอบรมระดับกลาง (ระดับ 3-8)	ไม่เกิน 500	ไม่เกิน 300	ไม่เกิน 800	ไม่เกิน 400
3. การฝึกอบรมระดับสูง (ระดับ 9 ขึ้นไป)	ไม่เกิน 700	ไม่เกิน 400	ไม่เกิน 1,000	ไม่เกิน 500

(5) คำสมนาคุณวิทยากร

หลักเกณฑ์การจ่ายคำสมนาคุณวิทยากร

- 1.) ชั่วโมงการฝึกอบรมที่มีลักษณะเป็นการบรรยาย ให้จ่ายค่าวิทยากรไม่เกิน 1 คน
- 2.) ชั่วโมงการฝึกอบรมที่มีลักษณะเป็นคณะหรือสัมมนา ให้จ่ายคำสมนาคุณวิทยากรได้ไม่เกิน 5 คน
- 3.) ชั่วโมงการฝึกอบรมที่มีลักษณะเป็นการแบ่งกลุ่มฝึกภาคปฏิบัติ แบ่งกลุ่มอภิปราย หรือแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม ให้จ่ายคำสมนาคุณวิทยากรได้ไม่เกินกลุ่มละ 2 คน
- 4.) ชั่วโมงการฝึกอบรมใด มีวิทยากรเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ดังกล่าวข้างต้น ให้เฉลี่ยจ่ายเงินสมนาคุณวิทยากรภายในจำนวนเงินที่จ่ายได้

อัตราคำสมนาคุณวิทยากร

1. วิทยากรที่เป็นข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ ไม่เกินชั่วโมงละ 600 บาท
2. วิทยากรภาคเอกชน ไม่เกินชั่วโมงละ 1,200 บาท
- 1.10) หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือเห็นหน่วยงานผู้จัดฝึกอบรมในโครงการนั้น ๆ
- 1.11) ผลสัมฤทธิ์ของงานที่คาดหวัง จะประกอบด้วย ผลผลิต (output) และผลลัพธ์ (outcome)
- 1.12) วิธีการวัดผลสัมฤทธิ์ของโครงการ จะเป็นการประเมินผล โครงการ ทดสอบความรู้ก่อน ระหว่าง และหลังการฝึกอบรม เพื่อให้การเขียนหนังสือราชการมีความถูกต้องมากขึ้น
- 1.13) ผู้เสนอโครงการ ในการเขียนผู้เสนอโครงการจะต้องระบุชื่อบุคคล หน่วยงานหรือองค์กร ให้ชัดเจน
- 1.14) ผู้อนุมัติโครงการ จะประกอบด้วยชื่อ และตำแหน่ง ซึ่งผู้ที่จะลงนามอนุมัติโครงการ

จะเป็นผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงาน

2. ทำหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม

- 2.1 ทำหนังสือขออนุมัติโครงการฝึกอบรม (ภาคผนวกหน้าที่ 44)

เมื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในเรื่องวิทยากร สถานที่ฝึกอบรมและงบประมาณแล้ว

ทำหนังสือขออนุมัติโครงการฝึกอบรม เสนอปลัดกระทรวงหรือผู้มีอำนาจอนุมัติ โดยจะต้องแนบเอกสารประกอบการขออนุมัติ ดังนี้

- 1.) โครงการฝึกอบรมที่มีรายละเอียดครบถ้วน
(ตั้งรายละเอียดในเรื่องการจัดทำโครงการฝึกอบรม)
- 2.) ประมาณการค่าใช้จ่ายทั้งโครงการ

2.2 จัดทำกำหนดการฝึกอบรมและแผนที่การเดินทางไปฝึกอบรม

การจัดทำกำหนดการฝึกอบรมจะทำการเป็นตาราง โดยส่วนบนของตารางจะเขียนชื่อเรื่อง จำนวนวันที่จัดฝึกอบรม และสถานที่ในการฝึกอบรม และในส่วนของตารางกำหนดการจะประกอบด้วย วัน เวลาที่กำหนดไว้สำหรับในแต่ละหัวข้อวิชา เวลาที่กำหนดการลงทะเบียน เวลาพักรับประทานอาหารว่าง และเครื่องดื่ม พักรับประทานอาหารกลางวัน ชื่อวิทยากรผู้บรรยาย

2.3 ทำหนังสือถึงหน่วยงานให้ส่งข้าราชการและเจ้าหน้าที่สมัครเข้ารับการฝึกอบรม โดยทำหนังสือในลักษณะแจ้งเวียนโดยแนบโครงการ กำหนดการ แบบตอบรับ ถึงหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนัก/ศูนย์ ผู้อำนวยการกลุ่มตรวจสอบภายในระดับกระทรวง ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร หัวหน้าสำนักงานรัฐมนตรี (ภาคผนวกหน้าที่ 54)

2.4 ติดต่อวิทยากร

สำหรับการติดต่อวิทยากรจะใช้วิธีการทาบทามทางโทรศัพท์อย่างไม่เป็นทางการก่อน โดยบอกหัวข้อวิชาที่จะเชิญมาบรรยาย วัน เวลา เพื่อดูว่าในวัน และเวลาดังกล่าววิทยากรว่างหรือไม่ เพื่อจะได้ทราบว่าหัวข้อวิชาใดมีปัญหาในการเชิญวิทยากร เพื่อการสลับวันเวลา สำหรับบางหัวข้อวิชาเพื่อเปลี่ยนตัววิทยากรคนใหม่ กรณีที่บางวิชาวิทยากรเดิมขัดข้อง

2.5 ทำหนังสือเชิญวิทยากร (ภาคผนวกหน้าที่ 57)

เมื่อได้ติดต่อทาบทามวิทยากรทุกท่านอย่างเป็นทางการแล้ว ก็ทำหนังสือเสนอปลัดกระทรวงเพื่อลงนามในหนังสือเชิญวิทยากรทุกท่านซึ่งในเนื้อหาของหนังสือจะบอกชื่อของวิทยากรที่จะเชิญมาบรรยาย หัวข้อวิชาที่เชิญบรรยาย วัน เวลา และสถานที่ พร้อมกับแนบโครงการฝึกอบรม กำหนดการฝึกอบรม

2.6 ทำหนังสือขออนุมัติค่าใช้จ่าย

เมื่อได้ทราบประมาณการค่าใช้จ่ายแล้ว ทำหนังสือขออนุมัติค่าใช้จ่าย พร้อมขอขยืมเงินทอดรพระราชาร โดยแนบโครงการ กำหนดการ สัญญาการขยืมเงิน และแบบบัญชีประมาณการค่าใช้จ่ายประกอบใบขยืม ซึ่งในเนื้อหาจะประกอบด้วยรายละเอียดของอัตราค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจัดฝึกอบรม เสนอปลัดกระทรวงแรงงาน เพื่อลงนามอนุมัติ และขอมยอดเงินที่กลุ่มแผนงานและงบประมาณ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ แล้วนำหนังสือไปผ่านกลุ่มงานคลังและพัสดุ (ภาคผนวกหน้าที่ 49)

2.7 ติดต่อทาบทามประธานในพิธีเปิดการฝึกอบรม (ถ้ามี)

2.8 ทำหนังสือเชิญประธานในพิธีเปิดการฝึกอบรม และพิธีปิดการฝึกอบรม โดยระบุวัน เวลา และสถานที่ให้ชัดเจน พร้อมทั้งแนบร่างคำกล่าวไปด้วย (ถ้ามี)

2.9 ร่างคำกล่าวสำหรับผู้ที่จะกล่าวรายงานต่อประธานในพิธีเปิดการฝึกอบรม (ถ้ามี)

2.10 ติดตามการเชิญวิทยากร เพื่อยืนยันวัน เวลา สถานที่จัดฝึกอบรม หัวข้อวิชา ที่เชิญบรรยาย รวมถึงการติดต่อขอรับเอกสารประกอบการบรรยายเพื่อนำมาจัดทำสำหรับแจกผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหัวข้อวิชาที่วิทยากรบรรยาย และนัดหมายจัดรถรับ-ส่งวิทยากร กรณีที่เชิญวิทยากรเป็นทีมงานจะต้องขอชื่อและที่อยู่ ของทีมวิทยากรแต่ละท่านไว้เพื่อนำไปเขียนในใบสำคัญรับเงิน สำหรับเตรียมจ่ายค่าสมนาคุณวิทยากร

2.11 ทำหนังสือขอใช้สถานที่

กรณีที่ เป็นหน่วยงานราชการหรือรัฐวิสาหกิจ จะต้องทำหนังสือขออนุญาตใช้สถานที่ ถึงหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลสถานที่ โดยระบุ วัน เวลา และอุปกรณ์ในห้องประชุมที่ต้องใช้ในการดำเนินการฝึกอบรม

2.12 พิจารณาคัดเลือกผู้สมัครเข้ารับการฝึกอบรม ที่หน่วยงานต่างๆ ส่งแบบตอบรับกลับมา และรวบรวมรายชื่อผู้สมัครเข้ารับการฝึกอบรมทั้งหมดจัดทำรายชื่อสำหรับลงทะเบียนในวันที่จัดฝึกอบรม

2.13 แจ้งผลการคัดเลือก โดยทำหนังสือถึงหัวหน้าหน่วยงาน เพื่อแจ้งข้าราชการและเจ้าหน้าที่ในสังกัดที่ได้รับการคัดเลือกเข้ารับการฝึกอบรมทราบอย่างเป็นทางการ

3. จัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม

3.1 จัดพิมพ์รายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือกให้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อเตรียมไว้สำหรับการลงทะเบียนเข้ารับการฝึกอบรม

3.2 จัดเตรียมเพิ่มสำหรับลงทะเบียน

3.3 จัดทำประกาศนียบัตร สำหรับผู้ผ่านการฝึกอบรม (ถ้ามี)

3.4 จัดทำเพิ่มเอกสารสำหรับแจกผู้เข้ารับการฝึกอบรมซึ่งจะประกอบด้วย

- 1.) โครงการฝึกอบรม
- 2.) กำหนดการฝึกอบรม
- 3.) รายชื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม
- 4.) กระดาษโน้ต
- 5.) ปากกา

3.5 จัดทำป้ายต่างๆ

- 1.) ป้ายชื่อวิทยากร (ตั้งโต๊ะ)
- 2.) ป้ายชื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม (ติดเสื้อ)
- 3.) ป้ายลงทะเบียน (ตั้งโต๊ะ)

4.) ป้ายชื่อประธานในพิธีเปิด – พิธีปิดการฝึกอบรม (ถ้ามี)

5.) ป้ายชื่อผู้กล่าวรายงาน

3.6 การจัดทำแบบประเมินผล โครงการฝึกอบรม

การจัดทำแบบประเมินผล โครงการฝึกอบรมหลักสูตร การเขียนหนังสือราชการ ผู้รับผิดชอบโครงการฝึกอบรมได้สร้างแบบประเมินผลโครงการฝึกอบรมโดยการศึกษา วิเคราะห์โครงการฝึกอบรม เอกสารที่ใช้ประกอบการฝึกอบรม โดยเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลโครงการฝึกอบรมเป็นแบบสอบถาม ซึ่งในโครงสร้างของแบบสอบถามจะประกอบด้วยหัวข้อ ดังนี้

1 ส่วนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อวิชา แบ่งเป็นหัวข้อวิชาดังนี้

- 1.) ความรู้ ความเข้าใจ ก่อนการฝึกอบรม
- 2.) ความรู้ ความเข้าใจ หลังการฝึกอบรม
- 3.) ประโยชน์ของเนื้อหาสาระของวิชานี้ต่อการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
- 4.) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคิดว่าสามารถเขียนหนังสือราชการ ได้ถูกระเบียบแบบแผนตามหลักการเขียนหนังสือราชการอยู่ในระดับใด
- 5.) ความเหมาะสมของระยะเวลาการฝึกอบรม

ส่วนที่ 2 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

2.) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถาม

เกณฑ์ที่ใช้ในการให้คะแนนแบบสอบถาม เป็นการกำหนดการให้คะแนนตามระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละคำถามในข้อ 3.1 จำนวนเป็น 4 ระดับ

- 2.1 มากที่สุด
- 2.2 มาก
- 2.3 ปานกลาง
- 2.4 น้อยหรือควรปรับปรุง

3.) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการประเมินผลโครงการฝึกอบรมทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่แล้ววิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ คิดเป็นค่าร้อยละ

3.7 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ที่ต้องใช้ในการฝึกอบรม เช่น

- กระดาษ A4
- กรรไกร
- ปากกา ดินสอ ยางลบ
- น้ำยาลบคำผิด
- แผ่นใส ปากกาเขียนแผ่นใส
- กล้องถ่ายรูป ฟิล์มถ่ายรูป
- ป้ายตั้งโต๊ะ
- ปากกาเคมี เทปใส
- เครื่องเย็บกระดาษ ลวดเย็บกระดาษ

3.8 เตรียมรถรับ – ส่งวิทยากร

การเตรียมการจัดรถรับ - ส่งวิทยากร จะต้องติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ ที่ดำเนินการเรื่องยานพาหนะล่วงหน้า โดยทำหนังสือขอใช้รถยนต์ในการรับ-ส่งวิทยากร พร้อมประสานงานกับพนักงานขับรถยนต์

5.9 ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องเทคโนโลยีการฝึกอบรม ประสานงานด้านการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ การเขียนป้ายการฝึกอบรมติดมานหรือฉากในห้องประชุม

5.10 ประสานงานกับหน่วยงานเจ้าของสถานที่ฝึกอบรม ในการจัดสถานที่ฝึกอบรมในเรื่องรูปแบบการจัดห้องฝึกอบรม โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องบันทึกเทป เครื่องเสียง เครื่องฉายภาพ จอภาพ ที่จำเป็นต้องใช้ในการฝึกอบรม

ก่อนถึงวันดำเนินการจัดฝึกอบรม 1 วัน ควรดำเนินการ ดังนี้

1. สำรวจห้องประชุมเพื่อตรวจสอบความเรียบร้อยในเรื่อง การจัดห้องฝึกอบรม โต๊ะ เก้าอี้ จัดตามรูปแบบที่ต้องการหรือไม่
2. จัดเตรียมเวทีของห้องฝึกอบรมในการติดอักษรชื่อเรื่องของการจัดฝึกอบรมกับม่านหรือฉาก
3. จัด โต๊ะหมู่บูชาสำหรับพิธีเปิดการฝึกอบรม (ถ้ามี)
4. จัดเตรียมชุดรับแขก สำหรับรับรองวิทยากรและจัดเตรียม โต๊ะสำหรับลงทะเบียนผู้เข้ารับการฝึกอบรม
5. จัดเตรียมเก้าอี้สำหรับแขกผู้มีเกียรติที่เชิญมาในพิธีเปิด (ถ้ามี)
6. ตรวจสอบความเรียบร้อยของวัสดุอุปกรณ์ วัสดุทัศนูปกรณ์ต่างๆ ที่ต้องใช้ในระหว่างการฝึกอบรม
7. จัดเตรียมห้องสำหรับรับประทานอาหาร อาหารว่างและเครื่องดื่ม

2. ระยะระหว่างการดำเนินการฝึกอบรม

ระยะระหว่างการดำเนินการฝึกอบรมจะเริ่มตั้งแต่วันที่เปิดการฝึกอบรมวันแรกจนถึงวันสุดท้ายของการฝึกอบรม โดยอาจแบ่งเป็นขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นตอนการดำเนินการเฉพาะวันแรกของการฝึกอบรม

1. ตรวจสอบความเรียบร้อยของห้องฝึกอบรมและความพร้อมของห้องฝึกอบรม ได้แก่ แสง เสียง ความเย็น การจัดโต๊ะ เก้าอี้ เวกี เครื่องฉายภาพ จอภาพ เครื่องบันทึกเทป ชุดรับแขก แทนสำหรับผู้ดำเนินรายการ แฟ้มสำหรับลงทะเบียน
2. ดูแลในเรื่องอาหาร อาหารว่างและเครื่องดื่มตามรายการที่กำหนด
3. ส่งรถไปรับวิทยากรและเตรียมสำหรับส่งวิทยากรในขากลับ(กรณีวิทยากรให้ส่งรถไปรับ-ส่ง)
4. ลงทะเบียนผู้เข้ารับการฝึกอบรมเมื่อถึงเวลาที่กำหนด
ด้วยการลงชื่อตามวัน เวลา ที่จัดฝึกอบรมวันต่อวัน พร้อมแจกแฟ้มเอกสารประกอบการฝึกอบรม
5. ชี้แจงผู้เข้ารับการฝึกอบรมทราบถึงขั้นตอนที่จะต้องดำเนินการในช่วงพิธีเปิดการฝึกอบรม (ถ้ามี)
6. ผู้รับผิดชอบ โครงการกล่าวรายงานต่อประธานในพิธีเปิดการฝึกอบรม
7. ประธานในพิธีเปิด กล่าวต้อนรับผู้เข้ารับการฝึกอบรม และเปิดการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการ
8. หลังจากเสร็จพิธีเปิดการฝึกอบรมแล้ว ผู้รับผิดชอบ โครงการฝึกอบรมชี้แจงหลักสูตร รายละเอียดเกี่ยวกับการฝึกอบรม ระเบียบปฏิบัติต่างๆ ในการฝึกอบรม และเรื่องอื่นๆที่ควรทราบ
9. ทดสอบความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนการฝึกอบรม (ถ้ามี)
10. คอยต้อนรับวิทยากร เมื่อวิทยากรเดินทางมาถึง เชิญวิทยากรไปนั่งพักตรงจุดที่จัดเตรียมไว้สำหรับรับรองวิทยากร และจัดหาอาหารว่างและเครื่องดื่มสำหรับวิทยากร
11. ขอประวัติวิทยากร เพื่อเตรียมไว้สำหรับแนะนำวิทยากรก่อนที่จะเริ่มบรรยายในหัวข้อวิชา
ที่เชิญมาบรรยาย (แบบประวัติวิทยากรตามภาคผนวกที่ 60)
12. กล่าวแนะนำวิทยากร
เมื่อวิทยากรเข้าห้องฝึกอบรมเตรียมบรรยายแล้ว ผู้รับผิดชอบโครงการหรือผู้แทนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมกล่าวแนะนำวิทยากร ที่จะบรรยายเนื้อหาวิชาในชั่วโมงที่กำหนดไว้
13. จัดหาอาหารว่างและเครื่องดื่มสำหรับวิทยากรในระหว่างพักครึ่งเวลา
14. กล่าวขอบคุณวิทยากร
โดยผู้รับผิดชอบ โครงการฝึกอบรมจะกำหนดชื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละคนเป็นผู้กล่าวขอบคุณวิทยากรแต่ละท่าน หลังจากที่วิทยากรบรรยายเนื้อหาในหัวข้อวิชาจบลงแล้ว

15. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกรอกแบบประเมินผลหัวข้อวิชาและวิทยากรที่บรรยายในหัวข้อวิชาดังกล่าว (ถ้ามี)
16. จ่ายค่าสมนาคุณวิทยากร
การจ่ายค่าสมนาคุณวิทยากรจะจ่ายเงินตอนช่วงพักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่มหรือจ่ายเมื่อวิทยากรบรรยายจบลงแล้วก็ได้ โดยนำเงินใส่ซอง จ่าหน้าซองว่าค่าสมนาคุณวิทยากรและเขียนบอกจำนวนเงินไว้ที่มุมของด้านขวา และให้วิทยากรเซ็นชื่อในใบสำคัญรับเงินในช่องผู้รับเงิน
17. ส่งวิทยากรกลับ
18. เปลี่ยนป้ายชื่อวิทยากร
จะต้องเปลี่ยนป้ายชื่อวิทยากรทุกครั้งที่วิทยากรแต่ละท่านบรรยายหัวข้อวิชาจบลงแล้ว
19. ชี้แจงกิจกรรมในวันต่อไปให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทราบ
20. ติดต่อประสานการยืนยันการบรรยายของวิทยากรท่านอื่นในการฝึกอบรมในวันต่อไป
21. ประสานการจัดเตรียมอาหาร อาหารว่างและเครื่องดื่มของวันฝึกอบรมในวันถัดไป
22. จัดทำเอกสารกรณีที่มีวิทยากรมีเอกสารเพิ่มเติมจากการบรรยาย เพื่อแจกให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมในวันต่อไป

2.2 ขั้นตอนการดำเนินการสำหรับการจัดฝึกอบรมในวันอื่นๆ

1. ตรวจสอบความเรียบร้อยของห้องฝึกอบรมและความพร้อมของห้องฝึกอบรม ได้แก่ แสง เสียง ความเย็น การจัดโต๊ะ เก้าอี้ เวที เครื่องฉายภาพ จอภาพ เครื่องบันทึกเทป ชุดรับแขก แท่นสำหรับผู้ดำเนินรายการ แฟ้มสำหรับลงทะเบียน
2. ดูแลในเรื่องอาหาร อาหารว่างและเครื่องดื่ม ตามรายการที่กำหนด
3. ส่งรถไปรับวิทยากรและเตรียมสำหรับส่งวิทยากรในขากลับ(กรณีวิทยากรให้ส่งรถไปรับ-ส่ง)
4. ลงทะเบียนผู้เข้ารับการฝึกอบรมเมื่อถึงเวลาที่กำหนด
ด้วยการลงชื่อตามวัน เวลา ที่จัดฝึกอบรมวันต่อวัน พร้อมแจกแฟ้มเอกสารประกอบกาฝึกอบรม
5. คอยต้อนรับวิทยากร เมื่อวิทยากรเดินทางมาถึง เชิญวิทยากรไปนั่งพักตรงจุดที่จัดเตรียมไว้สำหรับรับรองวิทยากร และจัดหาอาหารว่างและเครื่องดื่มสำหรับวิทยากร
6. ขอประวัติวิทยากร เพื่อเตรียมไว้สำหรับแนะนำวิทยากรก่อนที่จะเริ่มบรรยายในหัวข้อวิชาที่เชิญมาบรรยาย

7. กล่าวแนะนำวิทยากร

เมื่อวิทยากรเข้าห้องฝึกอบรมเตรียมบรรยายแล้ว ผู้รับผิดชอบ โครงการหรือผู้แทนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมกล่าวแนะนำวิทยากร ที่จะบรรยายเนื้อหาวิชาในชั่วโมงที่กำหนดไว้

8. จัดหาอาหารว่างและเครื่องดื่มสำหรับวิทยากรในระหว่างพักครึ่งเวลา

9. กล่าวขอบคุณวิทยากร

โดยผู้รับผิดชอบ โครงการฝึกอบรมจะกำหนดชื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมแต่ละคนเป็นผู้กล่าวขอบคุณวิทยากรแต่ละท่าน หลังจากที่วิทยากรบรรยายเนื้อหาในหัวข้อวิชาจบลงแล้ว

10. ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกรอกแบบประเมินผลหัวข้อวิชาและวิทยากรที่บรรยายในหัวข้อวิชาดังกล่าว (ถ้ามี)

11. จ่ายค่าสมนาคุณวิทยากร

การจ่ายค่าสมนาคุณวิทยากรจะจ่ายเงินตอนช่วงพักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม หรือจ่ายหลังจากที่วิทยากรบรรยายจบลงแล้วก็ได้ โดยนำเงินใส่ซอง จ่าหน้าของว่าค่าสมนาคุณวิชาและเขียนบอกจำนวนเงินไว้ที่มุมของด้านขวา และให้วิทยากรเซ็นชื่อในใบสำคัญรับเงินในช่องผู้รับเงิน

12. ส่งวิทยากรกลับ

13. เปลี่ยนป้ายชื่อวิทยากร

จะต้องเปลี่ยนป้ายชื่อวิทยากรทุกครั้งที่วิทยากรแต่ละท่านบรรยายหัวข้อวิชาจบลงแล้ว

14. ชี้แจงกิจกรรมในวันต่อไปให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทราบ

15. ติดต่อประสานการยืนยันการบรรยายของวิทยากรท่านอื่นในการฝึกอบรมในวันต่อไป

16. ประสานการจัดเตรียมอาหาร อาหารว่างและเครื่องดื่มของวันฝึกอบรมในวันถัดไป

17. จัดทำเอกสาร กรณีที่วิทยากรมีเอกสารเพิ่มเติมจากการบรรยาย เพื่อแจกให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมในวันต่อไป

3. ระยะเวลาหลังการดำเนินการฝึกอบรม

การดำเนินการจัดฝึกอบรมระยะหลังการดำเนินการฝึกอบรม มีขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

3.1 ขั้นตอนที่สำคัญในการในวันสุดท้ายของการฝึกอบรม

1. แจกแบบประเมินผล โครงการฝึกอบรม

โดยแจกแบบประเมินผล โครงการฝึกอบรมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกรอกแบบประเมินผลโครงการ (หลังจากที่ดำเนินการจัดการฝึกอบรมตามขั้นตอนในวันอื่นๆแล้ว)

2. ทดสอบความรู้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลังการฝึกอบรม (ถ้ามี)
3. ผู้รับผิดชอบโครงการชี้แจงและซักซ้อมความเข้าใจกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับขั้นตอนการรับประกาศนียบัตรและพิธีปิดการฝึกอบรม (ถ้ามี)
4. จัดเรียงลำดับที่นั่งของผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามลำดับรายชื่อก่อน-หลัง ที่จะเข้ารับประกาศนียบัตรจากประธานในพิธีปิดการฝึกอบรม (ถ้ามี)
5. เมื่อถึงกำหนดพิธีปิด เมื่อประธานในพิธีปิดเดินทางมาถึง เชิญประธานในพิธีปิด ไปนั่งที่ชุดรับแขกที่เตรียมไว้สำหรับรับรองแขกผู้มีเกียรติ (ถ้ามี)
6. ผู้รับผิดชอบโครงการกล่าวรายงานต่อประธานในพิธีปิดการฝึกอบรม
7. ประธานในพิธีปิดการฝึกอบรมมอบประกาศนียบัตร พร้อมทั้งให้โอวาทและกล่าวปิดการฝึกอบรมหลักสูตรดังกล่าว (ถ้ามี)
8. ส่งประธานในพิธีปิดการฝึกอบรมกลับ
9. รวบรวมและจัดเก็บเอกสารและอุปกรณ์ต่างๆทั้งหมด รวมทั้งเก็บรวบรวมแบบประเมินผลโครงการทั้งหมด

3.2 ขั้นตอนการดำเนินการหลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรม

1. ทำหนังสือขอบคุณวิทยากร บุคคลต่างๆ หรือฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้องทำให้การจัดฝึกอบรมในหลักสูตรดังกล่าวสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ได้แก่
  - 1.1 หนังสือขอบคุณวิทยากรทำหนังสือเสนอปลัดกระทรวง เพื่อลงนามในหนังสือขอบคุณวิทยากร โดยแนบหนังสือเชิญวิทยากร หนังสือขอรับการเป็นวิทยากร โครงการ กำหนดการ
  - 1.2 หน่วยงานเจ้าของสถานที่จัดฝึกอบรม (กรณีที่ใช้สถานที่ของหน่วยงานอื่นๆ)
  - 1.3 เจ้าของสถานที่ศึกษาดูงาน (กรณีจัดให้มีการศึกษาดูงาน)
  - 1.4 หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ
2. รวบรวมหลักฐาน รายละเอียดการใช้จ่ายเงินทั้งหมดในโครงการฝึกอบรม เช่น
  - 2.1 ใบเสร็จรับเงิน
  - 2.2 ใบสำคัญรับเงิน
  - 2.3 หนังสือสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง
  - 2.4 ลายมือชื่อของผู้เข้ารับการฝึกอบรม เจ้าหน้าที่ฝึกอบรม ผู้สังเกตการณ์ วิทยากร

3. ทำหนังสือขออนุมัติเบิกค่าใช้จ่ายในการจัดฝึกอบรม (ตามภาคผนวกหน้า 75)

เมื่อรวบรวมหลักฐาน รายละเอียดการใช้จ่ายเงินทั้งหมดในโครงการฝึกอบรมเรียบร้อยแล้ว ผู้รับผิดชอบโครงการฝึกอบรมจะต้องทำหนังสือขออนุมัติเบิกค่าใช้จ่ายในการจัดฝึกอบรมเสนอปลัดกระทรวง หรือผู้มีอำนาจอนุมัติ เพื่อนำส่งหลักฐานการใช้จ่ายเงินทั้งหมดในโครงการฝึกอบรม พร้อมทั้งแนบหนังสือขออนุมัติค่าใช้จ่าย หลักฐานการใช้จ่ายเงินทั้งหมดในโครงการฝึกอบรม และคืนเงินส่วนที่เหลือที่กลุ่มงานคลังและพัสดุ

4. วิเคราะห์ข้อมูลการประเมินผลโครงการฝึกอบรม

เมื่อรวบรวมแบบสอบถามจากการประเมินผลโครงการฝึกอบรม จากผู้เข้ารับการฝึกอบรมเรียบร้อยแล้ว นำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลเป็นค่าร้อยละ ในการแปรผลการประเมินโครงการฝึกอบรมหลักสูตร การเขียนหนังสือราชการ รวม 2 รุ่น สรุปได้ ดังนี้

1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อวิชา

รายการ	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)			
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อยหรือควรปรับปรุง
1. ความรู้ ความเข้าใจ ก่อน การฝึกอบรม	1.89	5.66	67.92	24.53
2. ความรู้ ความเข้าใจ หลัง การฝึกอบรม	53.85	15.38	30.77	-
3. ประโยชน์ของเนื้อหาสาระของ วิชานี้ต่อการปฏิบัติงานของท่าน	45.28	52.28	1.89	-
4. ท่านคิดว่าสามารถเขียนหนังสือ ราชการ ได้ถูกระเบียบแบบแผน หลักการเขียน หนังสือราชการ	6.25	77.08	16.67	-
4. ความเหมาะสมของระยะเวลา การฝึกอบรม	7.55	32.08	28.30	32.08 (ระยยะเวลาน้อยไป ควรเป็น 5-8 วัน)

จากตารางสรุปผลการประเมินโครงการฝึกอบรมหลักสูตรการเขียนหนังสือราชการ รวม 2 รุ่น สามารถวิเคราะห์ผลการประเมินผลโครงการฝึกอบรมได้ ดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อวิชา

1.1 ความรู้ ความเข้าใจ ก่อนการฝึกอบรม

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหัวข้อวิชาหลักสูตร การเขียนหนังสือราชการ ก่อนการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 1.89 ระดับปานกลาง ร้อยละ 67.92 น้อยหรือควรปรับปรุง ร้อยละ 24.53

1.2 ความรู้ ความเข้าใจ หลังการฝึกอบรม

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 53.85 ระดับมาก ร้อยละ 15.38 ระดับปานกลาง ร้อยละ 30.77

1.3 ประโยชน์ของเนื้อหาสาระของวิชานี้ ต่อการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

พบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของเนื้อหาสาระของวิชานี้ ต่อการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 45.28 ในระดับมาก ร้อยละ 52.83 ในระดับปานกลาง ร้อยละ 1.89

1.4 ผู้เข้ารับการฝึกอบรมคิดว่าสามารถเขียนหนังสือราชการได้ถูกระเบียบแบบแผนตามหลักการเขียนหนังสือราชการ

พบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมคิดว่าสามารถเขียนหนังสือราชการได้ถูกระเบียบแบบแผนตามหลักการเขียนหนังสือราชการ อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 6.25 ระดับมา ร้อยละ 77.08 น้อยหรือควรปรับปรุงร้อยละ 16.67

1.5 ความเหมาะสมของระยะเวลาการฝึกอบรม

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของระยะเวลาการฝึกอบรม อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 7.5 ระดับมาก ร้อยละ 32.08 ระดับปานกลาง ร้อยละ 28.30 น้อยหรือควรปรับปรุง ร้อยละ 32.08

2. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

- ควรอบรมในระดับผู้บริหารด้วย เพื่อจะได้มีแนวคิดการเขียนหนังสือราชการไปในแนวเดียวกัน
- ควรให้ข้าราชการทุกคนเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรนี้ และฝึกอบรมเป็นระยะๆ
- ควรเน้นวิธีการเขียนหนังสือราชการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีให้มากกว่านี้
- เจ้าหน้าที่ผู้จัดการฝึกอบรมดีมาก เตรียมพร้อม

5. การวิเคราะห์การประเมินผลการทดสอบความรู้ทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม

เป็นการทดสอบความรู้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนการเรียน หลังเรียน ความก้าวหน้า

ในการเรียน การจัดทำรายงานกลุ่ม การใช้ภาษาในการเขียนหนังสือราชการ ฝึกปฏิบัติการเขียนหนังสือราชการ ปรากฏว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้ง 2 รุ่น ที่ทำกิจกรรมครบตามกำหนด สามารถผ่านเกณฑ์การทดสอบความรู้ทุกคน โดยมีผลรวมของคะแนนอยู่ในระดับร้อยละ 61.1 ถึงร้อยละ 89.4 โดยมีรายละเอียดปรากฏตามตารางคะแนนรายชื่อของผู้เข้ารับการฝึกอบรม รวม 2 รุ่น (ตามภาคผนวกหน้าที่ 76 – 81)

6. ทำหนังสือรายงานผลการฝึกอบรม

เมื่อวิเคราะห์ผลการประเมินโครงการฝึกอบรม การทดสอบความรู้ก่อน – หลังการฝึกอบรม และรวบรวมข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ ทำหนังสือรายงานผลการฝึกอบรมเสนอผู้บังคับบัญชา เพื่อโปรดทราบ (ตามภาคผนวกหน้าที่ 82)

บทที่ 4

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

5. ข้อสรุป

หนังสือราชการมีความสำคัญอย่างยิ่งในการใช้ติดต่อสื่อสารถึงบุคคล หน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอก แต่ในปัจจุบันข้าราชการและเจ้าหน้าที่ทุกหน่วยงานมักประสบปัญหาในการเขียนหนังสือราชการเป็นอย่างมาก ดังนั้นการดำเนินการจัดฝึกอบรมหลักสูตรการเขียนหนังสือราชการจึงเป็นวิธีการที่จำเป็นในการพัฒนาข้าราชการและเจ้าหน้าที่ทุกๆหน่วยงานให้มีความรู้ความสามารถ ความชำนาญ และทักษะในการเขียนหนังสือราชการได้ดี จะทำให้การติดต่อสื่อสารมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีการและขั้นตอนที่สำคัญในการดำเนินการจัดฝึกอบรมหลักสูตรการเขียนหนังสือราชการมี 3 ระยะ คือ

1. ระยะก่อนการดำเนินการจัดฝึกอบรม จะเป็นการเตรียมการในการดำเนินการจัดฝึกอบรมในเรื่อง การจัดทำโครงการฝึกอบรม ทำหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม ทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม และการดำเนินการก่อนการจัดฝึกอบรมหนึ่งวัน
2. ระยะระหว่างดำเนินการจัดฝึกอบรม จะประกอบด้วยกิจกรรมที่จะต้องดำเนินการในวันแรกที่เปิดการฝึกอบรม และกิจกรรมที่ต้องดำเนินการจัดฝึกอบรมในวันอื่นๆ
3. ระยะหลังการดำเนินการจัดฝึกอบรม จะเป็นกิจกรรมที่ต้องดำเนินการในวันสุดท้ายของการฝึกอบรม และกิจกรรมที่ต้องดำเนินการหลังจากเสร็จสิ้นการดำเนินการฝึกอบรม

คู่มือการดำเนินการจัดฝึกอบรมหลักสูตรการเขียนหนังสือราชการ จึงมีประโยชน์สำหรับเจ้าหน้าที่ที่จะดำเนินการจัดฝึกอบรม ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการจัดฝึกอบรม ศึกษาหาความรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานการดำเนินการจัดฝึกอบรมในขั้นตอนต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดได้

4.2 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

1. ปัญหาเรื่องคน

1.1 ผู้เข้ารับการศึกษา

(1) การเปลี่ยนตัวผู้เข้ารับการศึกษาอย่างกะทันหันในวันที่ศึกษา

แนวทางแก้ไข ถ้าตรวจสอบคุณสมบัติแล้วตรงตามที่กำหนดไว้ในโครงการศึกษา

ให้แก้ไขชื่อผู้เข้ารับการศึกษาคนเก่าใส่ชื่อคนใหม่เข้ารับการศึกษาแทน

(2) ไม่รักษาวเวลาในการเข้ารับการศึกษา เช่น มาสาย

แนวทางแก้ไข ควรแจ้งให้ผู้เข้ารับการศึกษาทราบก่อนที่จะจัดการศึกษาในเรื่องกำหนดการ และเวลาในการศึกษา

(3) มีการแจ้งชื่อเข้ารับการศึกษาแต่วันศึกษาไม่มาเข้ารับการศึกษา

แนวทางแก้ไข ควรจะตัดสิทธิ์ในการเข้ารับการศึกษา

(4) ไม่ได้แจ้งชื่อเข้ารับการศึกษา แต่วันที่ศึกษาจะมาเข้ารับการศึกษา

แนวทางแก้ไข ควรให้ผู้เข้ารับการศึกษาแทนผู้เข้ารับการศึกษาที่แจ้งชื่อแต่ไม่เข้ารับการศึกษา

1.2 เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการจัดศึกษา มีจำนวนน้อย ทำให้การเตรียมการจัดศึกษาก่อให้เกิดการล่าช้า

แนวทางแก้ไข ควรจะเพิ่มเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการจัดศึกษาในระดับปฏิบัติประมาณ 1-2 คน

1.3 วิทยาการ

บางครั้งวิทยาการไม่รักษาวเวลา มาช้า ทำให้การบรรยายในหัวข้อวิชานั้นเกินเวลา ทำให้มีผลกระทบต่อเวลาการบรรยายของวิทยาการในชั่วโมงลำดับต่อไป

แนวทางแก้ไข

(1.) จะต้องหากิจกรรมอื่นมาทดแทนให้ผู้เข้ารับการทำในช่วงเวลาที่รอวิทยาการ เช่น กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การตอบข้อซักถาม

(2.) เมื่อใกล้จะหมดเวลาการบรรยายของแต่ละหัวข้อวิชาจะต้องให้สัญญาณเตือนวิทยาการ

2. **ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน**

มีเวลาค่อนข้างจำกัดในการปฏิบัติงาน และปริมาณงานมากเพราะต้องทำงานอื่นด้วย
แนวทางแก้ไข ควรจัดทำปฏิทินวางแผนการทำงานของตนเองว่าจะต้องทำอะไรบ้าง
ในแต่ละวัน เพื่อที่ปริมาณงานนั้นจะได้เสร็จทันเวลา

3. **ปัญหาสถานที่ในการจัดฝึกอบรม**

ได้รับแจ้งให้เปลี่ยนห้องฝึกอบรมกะทันหัน เช่น จองห้องฝึกอบรมไว้ก่อนล่วงหน้า และทำหนังสือ
ขอใช้สถานที่ล่วงหน้าแล้ว แต่พอใกล้วันจัดดำเนินการฝึกอบรมหน่วยงานเจ้าของสถานที่ขอเปลี่ยน
ห้องประชุมและแจ้งว่าจำเป็นต้องใช้ห้องประชุมทำให้ห้องประชุมไม่ว่าง กะทันหัน

แนวทางแก้ไข ควรติดต่อหาสถานที่จัดฝึกอบรมแห่งใหม่กับหน่วยงานเจ้าของสถานที่อื่นๆ
อย่างเร่งด่วน เพื่อให้ทันกำหนดการจัดฝึกอบรม

4. **ปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์**

4.1 อุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรมเกิดการชำรุดกะทันหัน เช่น ถ่านไมโครโฟนหมด
เครื่องฉายภาพเสีย

แนวทางแก้ไข ควรจัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรมไว้ หรือประสานงานกับเจ้าหน้าที่
ที่มีความชำนาญในการใช้อุปกรณ์ต่างๆล่วงหน้าจะได้แก้ไขได้ทัน

4.2 วัสดุสำนักงานไม่มีประสิทธิภาพ เช่น เครื่องอัดสำเนา หมึกสำหรับเครื่องอัดสำเนาหมด
ไม่มีให้เบิก เครื่องถ่ายเอกสารเสียบ่อยๆ

แนวทางแก้ไข ควรมีวัสดุสำนักงานที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพสูง

5. **การรวบรวมแบบประเมินผล** การเก็บรวบรวมแบบประเมินผลโครงการฝึกอบรมที่แจกให้
ผู้เข้ารับการฝึกอบรมกรอกข้อมูลในวันสุดท้ายของการฝึกอบรม เก็บได้ไม่ครบตามจำนวน
ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

แนวทางแก้ไข ก่อนแจกแบบประเมินผลโครงการฝึกอบรมควรชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประเมินผล
โครงการฝึกอบรมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทราบ และขอความร่วมมือผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้
ส่งแบบประเมินผลกับผู้รับผิดชอบโครงการหรือกรอกข้อมูลแล้ววางไว้บนโต๊ะ

4.3 ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับงานสารบรรณทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้แก่ข้าราชการที่ได้รับการบรรจุใหม่ทุกคน
2. ควรกำหนดหัวข้อวิชางานสารบรรณไว้ในหลักสูตรอื่นๆที่จัดฝึกอบรมให้กับข้าราชการและเจ้าหน้าที่ทุกระดับเพื่อเพิ่มความรู้และทบทวนความรู้ในเรื่องงานสารบรรณ
3. ควรเพิ่มหัวข้อวิชาการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการพิมพ์หนังสือราชการ
4. ควรมีการปรับเปลี่ยนระเบียบการพิมพ์หนังสือราชการในหนังสือระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526 จากระเบียบการพิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์ดีด เปลี่ยนเป็นระเบียบการพิมพ์โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์แทน
5. ควรให้โอกาสข้าราชการในส่วนภูมิภาคได้เข้ารับการฝึกอบรมในรุ่นต่อไปบ้าง
6. ควรเพิ่มระยะเวลาในการฝึกอบรมให้มากกว่าเดิม ควรเป็น 4 – 5 วัน เพื่อการฝึกอบรมจะได้ครอบคลุมเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับงานสารบรรณทั้งหมด ก็จะเป็นประโยชน์กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม

บรรณานุกรม

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ แสงสว่าง. การจัดการทรัพยากรมนุษย์
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ , 2542
  2. รศ.ดร.พะยอม วงศ์สารศรี. การบริหารทรัพยากรมนุษย์
กรุงเทพฯ : คณะวิทยาการจัดการ , สถาบันราชภัฏสวนดุสิต , 2540
  3. ชาญ สวัสดิ์สาตี. คู่มือนักฝึกอบรมมืออาชีพ : การจัดดำเนินการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ
กรุงเทพฯ : สำนักงาน ก.พ. , 2539
  4. วิชัย ผลมุล. การสรรหาการฝึกอบรมและการพัฒนาคน
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เวิลด์ แอนด์ อาร์ท แอดเวอร์ไทซิ่ง , 2539
  5. อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน. คู่มือการประเมิน โครงการฝึกอบรม
กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ฟีนนี่พลัสซิ่ง , 2533
  6. ภิญโญ สารธ. การพัฒนาบุคคล กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช , 2517
  7. รศ.นภลัย สุวรรณธาดา และคณะ. เทคนิคการเขียนหนังสือราชการ หนังสือโต้ตอบ และรายงาน
การประชุม กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์ , 2547
-